

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra Politologie

Diplomová práce

2024

Bc. Renáta Erzsébet Németh

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra Politologie

Bc. Renáta Erzsébet Németh

**Proměna postojů vlády Viktora Orbána ve vztahu
k maďarské menšině v kontextu války na Ukrajině**

Obsahová analýza

Diplomová práce

Praha 2024

Autorka práce: Bc. Renáta Erzsébet Németh

Vedoucí práce: prof. PhDr. Blanka Říhová, CSc.

Rok obhajoby: 2024

Bibliografický záznam

NÉMETH, Renáta Erzsébet, 2024. *“Proměna postojů vlády Viktora Orbána ve vztahu k maďarské menšině v kontextu války na Ukrajině.”* Praha, 88 s. Diplomová práce (Mgr.).
Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra Politologie. Vedoucí práce prof.
PhDr. Blanka Říchová, CSc..

Počet znaků 115 134

Abstrakt

Diplomová práce “Proměna postojů vlády Viktora Orbána ve vztahu k maďarské menšině v kontextu války na Ukrajině“ analyzuje proměnu postoj maďarské vlády k příbuzenské maďarské menšině osidlující Zakarpatskou oblast. Práce prostřednictvím kvalitativní obsahové analýzy zkoumá proměnu trendů v přístupu vlády příbuzenského státu k příbuzenské menšině v závislosti na počátek otevřeného válečného konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskou federací.

Práce se opírá o teorie příbuzenského aktivismu a politiky a pro komplexní pochopení problematiky jej zasazuje do historického vývojového rámce triády vztahů mezi Maďarskem a maďarskou národnostní menšinou a Ukrajinou.

Abstract

The Master's thesis entitled "*Transformation of Viktor Orbán's Government Attitudes towards the Hungarian Minority in the Context of the War in Ukraine*" analyses the changing attitudes of the Hungarian government towards its kin-minority inhabiting the Transcarpathian region. Through qualitative content analysis, the thesis examines the changing trends in the attitude of the kin-state government towards the kin-minority in relation to the onset of open warfare between Ukraine and the Russian Federation.

The thesis draws on theories of kin-state activism and kin-state politics. For the purpose of a comprehensive understanding, the issue of the analysis is set in the historical developmental framework of the triad of relations between Hungary and the Hungarian national minority and Ukraine.

Klíčová slova

Maďarsko, Ukrajina, Fidesz, Viktor Orbán, Péter Szijjártó, menšinová politika, příbuzenský stát, maďarská menšina, ukrajinská válka, jazykový zákon, sankce

Keywords

Hungary, Ukraine, Fidesz, Viktor Orbán, Péter Szijjártó, minority politics, kin-state, Hungarian kin-minority, Ukrainian war, language laws, sanctions

Title

Transformation of Viktor Orbán's Government Attitudes towards the Hungarian Minority in the Context of the War in Ukraine

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 1. 2023

Bc. Renáta Erzsébet Németh

Poděkování

Poděkování patří zejména vedoucí práce prof. PhDr. Blance Říkové, CSc. za cenné rady, odborné vedení a především za trpělivost. Ráda bych poděkovala také své rodině za neutuchající podporu, bez které by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

Obsah	11
1. Úvod.....	12
2. Teoretická část	15
2.1. Teoretický rámec a přehled literatury	18
2.2. Aktivismus příbuzenského státu	24
2.3. Maďarsko-maďarské vztahy a příbuzenský aktivismus do roku 2010.....	26
2.4. Maďarsko-ukrajinské vztahy a menšinová otázka.....	35
2.4.1. Válka na Ukrajině	39
3. Analytická část.....	43
3.1. Data	44
3.1.1. Obsahová analýza	46
3.2. Předválečné období 2017 – 2022.....	47
3.3. Válka na Ukrajině	56
3.3.1. Příbuzenská menšina ve válce	70
4. Závěr	73
Summary.....	75
Zdroje práce	77
Seznam obrázků.....	87
Seznam příloh	87

1. Úvod

Maďarská menšina na Ukrajině je jednou z historických entit ukrajinského mnohonárodnostního státu. Co do celkového počtu, politickou silou či mediální expozicí se menšina nemůže rovnat s ruskou národnostní menšinou na Ukrajině, svou silnou vazbou na tzv. mateřský stát jsou si však obě minority velmi podobné.

Tato práce má za cíl zanalyzovat proměnu postojů maďarské vlády k maďarské menšině osidlující převážně západní část Ukrajiny v reakci na přechod zamrzlého lokálního konfliktu na východě Ukrajiny do agresivní války mezi Ukrajinou a Ruskou federací, potažmo proruskými separatisty. Počátek agresivního ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny bude v práci vnímáno jako zlomová událost, která má potenciál ovlivnit vzájemnou interakci aktérů triády vztahů mezi Maďarským jako příbuzenským státem (kin-state), příbuzenskou menšinou (kin-minority) a Ukrajinou jako hostujícím státem (host-state).

Současná maďarská vláda, již čtvrtá vláda Viktora Orbána v řadě, svou menšinovou politikou vůči příbuzenským menšinám v sousedních státech po svém nástupu využívala jak ve vnitrostátním politickém klání, tak i jako nástroj mezinárodní politiky. Takové politiky byly patrné především ve vytváření tlaku na partnery v Severoatlantické alianci a Evropské unii u vyjednávání nad dalšími kroky společenství ve vztahu k Ukrajině. Vnitropolitické výhody pak menšinová politika přinesla například v posilování národovecké rétoriky a vnášení historických křivd do společenské debaty, tak v praktické rovině, ziskem nových voličů, kteří díky uvolněné naturalizační politice vládnoucí straně přibyli.

Takové vyjednávací metody jsou v dobách míru kontroverzním, leč v mnoha rovinách efektivním politickým nástrojem. Můžeme se nicméně domnívat, že v časech válečného konfliktu stát, který v něm neparticipuje, nebude stejným způsobem své zájmy prosazovat a ve snaze vyhnout se eskalaci či nepřímému zapojení se do konfliktu od nátlakových a kontroverzních politik upustí. Cílem práce je ověřit, zda Maďarsko od kritické rétoriky upustilo a zda svou pozici vůči maďarské menšině na Ukrajině, která je z podstatné části tvořená maďarskými státními příslušníky, změnila a pokud ano, jakým způsobem.

Práce se tedy pokusí odpovědět na otázku, zda se v souvislosti s napadením Ukrajiny Ruskou federací a zahájením otevřeného válečného konfliktu změnil postoj maďarské

vlády k maďarské menšině na Ukrajině. Základní cíl práce a s tím svázaná výzkumná otázka má charakter explorační a hypotézy popsané v analytické části práce jsou doplňkem vycházejících z tezí rozvíjených relevantními akademickými díly v teoretické části práce. Přičemž, základní výzkumnou otázkou je:

Proměnil začátek války mezi Ukrajinou a Ruskou federací postoj maďarské vlády k maďarské menšině na Ukrajině? A jakým způsobem.

Význam tématu práce spočívá především v exploraci bezprostřední reakce příbuzenského státu, v tomto případě Maďarska na počátek válečného konfliktu a druh postoje, který se rozhodne zaujmout v komunikaci vůči příbuzenské menšině. Dle teorií etnického vyjednávání může být identifikace bezprostřední reakce stěžejní pro možnou predikci postojů samotné menšiny k válce na Ukrajině a jejímu potenciálu radikalizovat se. Studium tématu vztahů příbuzenského státu, příbuzenské menšiny a hostujícího státu je v zahraniční literatuře obsáhle zpracováno a tento teoretický základ bude představen v kapitole 2.1. *Teoretický rámec a přehled literatury*. V souvislosti s konkrétním typem vztahu Maďarska s jeho příbuzenskými menšinami v sousedních státech pak bude v navazující části 2.2. *Aktivismus příbuzenského státu* představena i problematika invazivnějšího způsobu udržování kontaktů s menšinou.

Určitým nedostatkem odborné literatury je zpracování předmětu v rovině konfliktu, který nemá charakter etnického či přímého mezistátního mezi hostujícím a příbuzenským státem. V kapitolách proto bude pojednáno i o této problematice a bude nastíněno i případné použití alternativních teorií v aplikaci na specifický problém představený v práci.

Příznačné postavení Maďarska v návaznosti na konflikt spočívá mimo jiné v dlouhodobé a intenzivní vazbě, podpůrných politikách a programech pro členy maďarské komunity na území napadené Ukrajiny. V práci je úzký vztah s menšinou zasazený do historického vývojového kontextu v kapitole 2.3. *Maďarsko-maďarské vztahy a příbuzenský aktivismus do roku 2010*.

Kapitola 2.3.1. *Nová éra příbuzenské politiky a politické občanství* následně rozvine další podstatnou rovinu významu analýzy tématu. Maďarsko v této vztahové relaci není pouze pasivním externím aktérem v odborné literatuře označovaným jako příbuzenský či mateřský stát. S přijetím nové zjednodušené naturalizační politiky v letech 2011 - 2012 je i státem, jehož občané jsou konfliktem přímo zasaženi na území Ukrajiny. Je proto

důvodné se domnívat, že případná proměna v postojích k této části populace má potenciál pro další studium politiky občanství a úžeji dvojího a vícero občanství v globalizovaném světě.

Jelikož se diplomová práce zaměřuje na konkrétní příbuzenskou menšinu, kapitola 2. 4. *Maďarsko-ukrajinské vztahy a menšinová otázka* představí základní fakta související s komunitou etnických Maďarů v ukrajinské Zakakarpatské oblasti a vývoj vztahů mezi Maďarskem a Ukrajinou a etnickými Maďary na území do počátku války.

Ukrajinská válka představovala pro všechny tři strany mimořádnou výzvu a navazující kapitola 2.4.1. *Válka na Ukrajině* bude stručnou deskripcí přístupu maďarské vlády k situaci v komparaci s dalšími státy Evropské unie.

Analytická část práce prezentuje základní parametry zpracování obsahové analýzy včetně představení dat, metody kódování a zvoleného postupu. S přihlédnutím k dostupnosti dat a zkoumaného fenoménu bude pro zpracování předmětu práce použita metoda kvalitativní obsahové analýzy, která je vhodná pro zkoumání trendů a časového vývoje.

2. Teoretická část

Teoretická část této práce bude rozbohem problematiky interakcí příbuzenského státu, hostujícího státu a příbuzenské menšiny¹.

Konkrétní terminologie použita v práci je zde zvolena v návaznosti na mezinárodní výzkum fenoménu, ve kterém jsou využívány především pojmy kin-state, kin-minority a host-state. V případě označení kin-state, neboli příbuzenský stát, hovoříme o externím státním aktérovi, který má národnostní či kulturní vazby na menšinu v jiném státě. Kin-minority, neboli příbuzenská menšina je označení národnostní či etnické minority, která má národnostní či kulturní vazby na externího státního aktéra. Host-state, neboli hostující stát, je označení pro stát, v jehož hranicích můžeme identifikovat příbuzenskou menšinu, která může, ale nemusí mít národnostní či kulturní vazby na hostující stát.

Nejen vymezení terminologie, ale ani samotné vztahy příbuzenských států s příbuzenskými menšinami není možné označit za akademiky neprobádané či nedostatečně popsané téma. Existence větších či menších kulturních, národnostních a etnických menšin na území národních států je v globalizovaném světě fenoménem rozšířeným nejen v demokratických státech participujících v mezinárodních společenstvích, v nichž je podporována či alespoň tolerována kulturní diverzita, ale i ve státech třetího světa. Fenoménem obzvláště výrazným je v prostředí států střední a jihovýchodní Evropy, u nichž je možné v průběhu posledních desetiletí pozorovat četnou mobilitu státních hranic, ne vždy respektující etnický a národnostní princip.

Přítomnost a aktivní participace státního patrona menšin není tedy neobvyklým fenoménem, i v dobách mírových nicméně může způsobit četné a nejen diplomatické roztržky. V době aktivního otevřeného válečného konfliktu, v kontextu této práce války mezi Ruskou federací a Ukrajinou, tak může přímo ohrožovat postavení všech aktérů a

---

¹ Tato práce pracuje s vícero označeními politiky příbuzenského státu (kin-state), zahraničními akademiky označované jako "kin-state politics", tedy politiky příbuzenského státu vůči zahraniční příbuzenské menšině. Pro absenci vhodnějšího terminologického obratu je v této práci využíváno především pojmenování politika příbuzenského státu, krajanská politika či menšinová politika. Zároveň je většinou ustoupeno od termínu mateřský stát, který je využit například v tezi diplomové práce. Důvodem je značná pejorativnost a také nesrovnatelně větší míra využití termínu "kin-state" v odborné literatuře.

přispívat k sekuritizaci. Ačkoliv můžeme předpokládat, že v zájmu menšiny není agresivní rétorika příbuzenského státu, která by mohla přispět k sekuritizaci hostujícím státem a ke vnímání skupiny jako “páté kolony” a destabilizačního prvku, což je také z pohledu akademiků častý pohled na národnostní menšiny, dosavadní výzkum neposkytuje jasnou predikci změny chování příbuzenského patrona ve zlomových situacích podobných propuknutí válečného konfliktu plného rozsahu. (Weaver 1995) (Brubaker 1995: 111) (Abramson 2023: 5-6)

Pro poskytnutí širokého kontextu se teoretická část práce bude věnovat i proměně politik, potažmo postojů maďarských vlád, od pádu komunistického režimu. Tato problematika je obsáhle zpracována akademiky, a proto nebude cílem textu zacházet do detailů těchto politik. Pro zasazení tématu práce do širšího teoretického rámce je však reflexe historického vývoje politik a komunikace stěžejní.

Současné Maďarsko a především vlády premiéra Viktora Orbána jsou v “patronaci“ svých přeshraničních menšin aktivní, nicméně obměna vládnoucích koalic a četné události vnitropolitického i mezinárodního charakteru přispívají k výkyvům ve formě a intenzitě menšinových politik. Jedním z příkladů významného aktivismu je přijetí speciální legislativy o Maďarech žijících v sousedních zemích v roce 2001, jejíž záměrem bylo posilování systémového a systemizovaného kontaktu s post-trianonskými menšinami v okolních státech. Zákon mimo jiné poskytoval četné výhody a preferenční zacházení deklaratorním členům přeshraničních maďarských komunit. (Maďarsko 2001) Druhá vláda premiéra Orbána, která nastoupila k moci po parlamentních volbách v roce 2010 s ústavní většinou přistoupila k ještě invazivnější politice. Přeshraničním Maďarům umožnila nabytí občanství ve zrychleném naturalizačním řízení, k čemuž se o rok později díky přijetí nové Ústavy a volebních zákonů připojila i politická práva. Pro širší kontext je nutné vypíchnout, že tohoto občanství mohli nabýt i cizí státní příslušníci, jejichž hostující státy vícero státních občanství neuznávaly, a tudíž se aktivita maďarské vlády nemusela slučovat se standardními diplomatickými procesy a principem *přátelských sousedních vztahů*².

---

² Princip přátelských sousedských vztahů popsala ve svém stanovisku k preferenčnímu zacházení se zahraničními menšinami Benátská komise v roce 2001. Podle komise se státy by měly zdržet přijímání jednostranných opatření, která by mohla ohrozit atmosféru spolupráce s ostatními státy. (Venice Commission 2001)

Je nutné upozornit na fakt, že členství ve významných mezinárodních organizacích umožnilo maďarské vládě nejen převzít patronaci nad menšinovými právy Maďarů v okolních státech, ale své silné vazby na menšinu využívat i v prosazování vlastních zájmů na mezinárodním poli, tak díky získání nového elektorátu i prosazovat politiky vyžadující ústavní většinu. Proto se práce pokusí současnou situaci v triádě vztahů zasadit do kontextu teorií “kin-state politics”. Předpokladem autorky je, že typ patronace Maďarska neodpovídá modelu “příbuzenských vztahů” Ruské federace, jelikož z diskurzivního hlediska sekuritizace diaspor popsané například Yehonatanem Abramson v článku “*Securitizing the nation beyond the state: diasporas as threats, victims, and asset*” nevnímá svou menšinu primárně jako ohroženou či v nebezpečí, ale jako zdroj vlastní bezpečnosti³ (vizte kapitolu 2. 1. Teoretický rámec a přehled literatury). Maďarsko tudíž nebude mít tendenci do konfliktu otevřeně vstupovat a patronační příbuzenskou vazbu využije k prosazování primárně vlastních zájmů. Takové zjištění by odpovídalo i pohledu Myry A. Waterbury, která ve svých pracích popisuje současnou maďarskou politiku jako politický nástroj k dosažení vlastních cílů a upevnění si vnitropolitické pozice. (Waterbury 2010: 145) (Waterbury 2020a: 802) (Abramson 2023).

Všechny tyto teoretické rámce budou v následující části vysvětleny, ani jedna z nich však nebude sloužit ve smyslu zakotvené teorie, jelikož se svým fokusem příliš oddalují od výzkumného cíle. Teorie nicméně budou sloužit jako nutný doplněk k explorační části práce.

---

³ Bezpečnost vnímá Abramson u kategorie diskurzu *Diaspora as a security resource* v širokém pojetí, řadí se sem tedy například i ekonomická bezpečnost. Vizte kapitolu “2.1. Teoretický rámec a přehled literatury”. (Abramson 2023: 7)

2.1. Teoretický rámec a přehled literatury

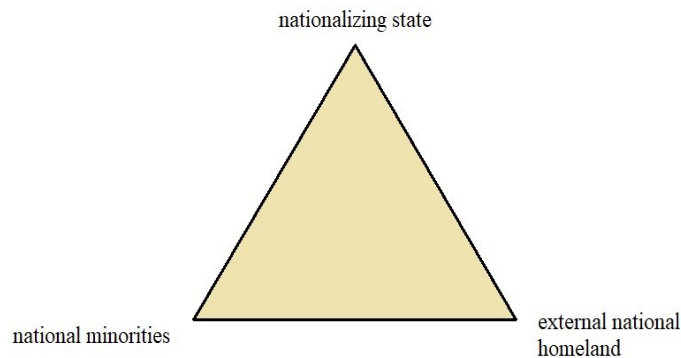
Triádu vztahů mezi mateřským státem-menšinou-hostujícím státem popsal již mnoho akademiků, přičemž pionýrem je americký sociolog Rogers Brubaker se svým konceptem “Triadic nexus“ (Brubaker 1995), jehož význam spočívá v popsání interakcí mezi třemi aktéry příbuzenských menšinových vztahů. Dle Brubakera je tento vztah trojúhelníkovou konfigurací (obrázek 1). Brubaker se po rozpadu multinárodnostních státních seskupení na konci 20. století soustředil na popsání nové fáze nacionalismu a menšinové otázky, která přešla z podoby regionálního problému k problematice, s níž se musí naučit pracovat vzniklé národnostní státy. Autor neneguje dřívější existenci podobných vztahových relací, poukazuje však na výrazný nesoulad nově vzniklých hranic národních států s hranicemi etnickými, jež vede ke konfliktní situaci. (Brubaker 1995: 109) Analytická perspektiva Brubakera se soustřeďuje na dynamické, neustále se proměňující vztahy mezi národnostními menšinami, nově nacionalizujícími se státy, v rámci nichž tyto menšiny žijí, a vnějšími národními domovskými státy, k nimž se menšiny hlásí a *vice versa*.⁴ (Brubaker 1995: 107 – 108)

Na Brubakera navázali i další autoři, především pak rozšiřujícím a zároveň oponentním konceptem “Quadratic Nexus“ David J. Smitha (Smith 2002) či Erin K. Jenne svou teorií etnického vyjednávání “*Ethnic Bargaining: The Paradox of Minority Empowerment*“ (2007) taktéž zasazené do triády vztahů popsané Brubakerem.

---

⁴ Brubaker nepoužívá ve svém triadickém rámci označení příbuzenský stát - příbuzenská menšina - hostující stát, který je využíván převážně i v této práci. Pro označení aktérů ve své teorii využívá označení externí národní domovský stát - národnostní menšina - nacionalizující stát. (Brubaker 1995: 108)

Rogers Brubaker's Triadic Nexus

Obrázek 1: Graf teorie "Triadic Nexus" Rogerse Brubakera

Zatímco teorie Rogerse Brubakera a Erin K. Jenne se shodují na výrazném dopadu kroků mateřského státu na míru radikalizace menšiny, Smith roli externího "národního" patrona relativizuje a zaměřuje se více na roli mezinárodních hráčů a organizací. Smith kritizuje nerealistické pojetí triády vztahů jako interakce aktérů v jakémsi mezinárodním limbu a nesouhlasí s univerzálností konceptu "Triadic Nexus", přičemž primárním argumentem je postupující demokratizace a internacionalizace západního světa, kterou podle Smitha Brubaker kvůli svému předsudečnému vidění vývoje střední a jihovýchodní Evropy v období devadesátých let minulého století opomíjí. (Smith 2002: 9) Smith vztahovou relaci tedy rozšířil o dalšího aktéra, či spíše ji zasadil do rámce, v němž tyto vztahy probíhají.

Je nutné podotknout, že oba oponující si koncepty jsou teoriemi přelomu tisíciletí, tedy období, kdy státy centrální a východní Evropy stály teprve před výzvou větší míry zapojení do mezinárodního společenství a rozvoji a stabilizace moderního demokratického systému. V případě Maďarska již v současnosti můžeme hovořit o státě stabilně participujícím na mezinárodním společenství, ať už v NATO, OSN či v Evropské unii. V kontextu současné Ukrajiny pak můžeme předpokládat, že demokratizační procesy související nejen se zájem o členství v mezinárodních společenstvích představují výrazný faktor ve vnitropolitickém směřování. Pro účely této práce jsou proto brány v potaz oba pohledy.

Myra A. Waterbury, kterou můžeme označit za jednu z nejvlivnějších akademiček v současném výzkumu problematiky, a to především v kontextu maďarského

“příbuzenského aktivismu” a menšinové politiky ve střední a východní Evropě, taktéž ve svém četných příspěvcích zkoumá vztahy mezi aktéry externí menšinové politiky a svými závěry často oponuje tezím, které za dominantní faktor v mobilizaci menšin a jejich sekuritizaci přikládají aktivitám příbuzenským státům. Waterbury za klíčové považuje politiky hostujících států a domnívá se, že vliv “politických nacionalistických projektů” směřovaných k zahraničním menšinám nevede k jejich mobilizaci. (Waterbury 2010: 6) Rozchází se tak například s pohledem další z dominantních postav oboru Erin K. Jenne, jejíž teorie “etnického vyjednávání” (*The Theory of Ethnic Bargaining*) přisuzuje zaujatému externímu patronovi menšiny výrazný vliv na radikalizaci historických národnostních menšin⁵. (Jenne 2007: 188)

*“Literatura o příbuzenských státech a bezpečnosti identifikovala některé podmínky, za kterých je intervence příbuzenského státu problematická a je třeba jí čelit nebo s ní zacházet opatrně. Jak upozornila Erin Jenne ve své knize *Nested Security* z roku 2015, “agresivní příbuzenské státy” mohou působit jako vnější rozvraceči, kteří mohou zmařit mírové úsilí v konfliktech, v nichž se vyskytují marginalizované menšiny s vazbami na sousední příbuzenský stát. Autorka konstatuje, že role příbuzenských států je v některých případech natolik vlivná, že vztahy mezi domovem a příbuzenským státem a mezi příbuzenským státem a příbuzenskou menšinou musí být zachovány, aby regionální bezpečnostní záruky a mírový proces mohl být úspěšné.” (Jenne 2015 cit. dle Waterbury 2020: 804)*

Jenne konkrétně popisuje čtyři různé stavy, které ve vzájemné interakci aktérů “vyjednávání” mohou nastat (obrázek 2). Základem etnického vyjednávání je menšina, která průběžně monitoruje jak politiky hostujícího, tak politiky příbuzenského státu, dle jejich postojů a přístupů států k menšině pak přizpůsobují vyjednávací taktiky o své zájmy. K radikalizaci menšin podle autorky teorie dochází primárně v případě, je-li přítomný externí patron, který lobbuje za zájmy menšiny a v případě, kdy je hostující stát represivní, dochází vztah až do potenciálního stavu konfliktu. K radikalizaci však dle

---

⁵ Pro označení národnostních a etnických menšin v národním státě, které nevznikly přirozenou mezistátní migrací, ale změnami hranic, akademici využívají různé pojmy. Medda-Windischer (2017) rozlišuje mezi starými a novými menšinami, As’ad Ghanem (2012) ve své typologii používá pojem domorodé etnické menšiny a v další literatuře se objevují i pojmy sub-státní národy, sub-státní nacionalismus či etnická teritoriální menšina.

autorky dochází, i pokud je hostující stát nerepresivní, ale vnější patron podporující vůči nárokům menšiny, které jsou vznášeny k hostující vládě. (Jenne 2007: 43-44)

		MAJORITY	
		Repressive	Nonrepressive
LOBBY ACTOR	Supportive	<p>1</p> <p>State of Conflict The minority radicalizes, risking inter-ethnic conflict</p>	<p>2</p> <p>State of Opportunity The minority radicalizes, receiving concessions</p>
	Nonsupportive	<p>3</p> <p>State of Vulnerability The minority accommodates suffering repression</p>	<p>4</p> <p>State of Peace The minority accommodates, facilitating inter-ethnic cooperation</p>

Obrázek 2: Znárodnění čtyř stavů vztahů v teorii etnického vyjednávání (Jenne 2007: 43)

Konfliktem a sekuritizací menšin v národních státech se na rozdíl od obecných teorií a typologií druhů menšin a vzorců interakcí či jen historického popisu mnoho autorů hlouběji nezabývá. Stejnou výtku vznášejí i akademici jako Myra Waterbury (2020a: 804) či Yehonatan Abramson (2023:1), kteří v posledních letech sami fenomén začali více zkoumat. Zatímco Waterbury nabízí komplexní argumentaci pro svůj negující postoj k odborné debatě, která podle akademičky přeceňuje vliv externího patrona na vznik konfliktů, a naopak se stejnou vážností nehledí na vliv hostujícího státu, Abramson nabízí diskurzivní typologii zapojení příbuzenských států do záležitostí diaspor zasazenou do rámce teorie sekuritizace. (Abramson 2023: 15)

Abramson prostřednictvím systematické analýzy současného izraelského diskurzu poukazuje, jak sekuritizace diaspory legitimizuje různé politiky státu vůči své zahraniční diaspoře (podpora repatriace, projekty na podporu budování národní identity v zahraničí či “patronační zásahy” v zahraničí).

Table I. The securitization of diasporas.

Discursive formation	Types	Examples
The diaspora as a threat	I—Diasporas are a threat to international security, contributing to inter-state tensions and ethnic conflicts	EU discourse on kin-state activism
	II—Diasporas are a threat to the national security of their homelands as “enemies of the state”	Authoritarian regimes across the international system
The diaspora as under threat	I—Diaspora communities are at risk of discrimination abroad	Examples: Israeli, Russian, Hungarian, Romanian, and Turkish discourse on discrimination against the diaspora
	II—Diaspora communities are susceptible to ideational annihilation	Examples: Israeli, Armenian, Hungarian, and Turkish discourse on the erosion of identity
The diaspora as a security resource	I—Diasporas are a strategic asset as potential repatriates	Examples: Israeli and Kazakh discourse regarding ethnic return migration
	II—Diasporas are a strategic asset abroad	Examples: Israeli and Armenian discourse on the diaspora as a source of political power abroad

Obrázek 3: Diskursy sekuritizace diaspor (Abramson 2023: 5)

Rozdíl konceptu sekuritizace diaspor v kontrastu s jinými popsányi typy sekuritizace (sekuritizace menšin hostujícími státy, sekuritizace příchozích migrantů bez předchozí vazby na stát, sekuritizace emigrantů v případě států kriminalizujících emigraci svých obyvatel a další) vysvětluje autor následovně:

“Sekuritizace diaspor se týká populací, které žijí mimo stát, ale jsou vnímány jako součást národa. Sekuritizace diaspor tedy nemusí nutně konstruovat obyvatelstvo jako ohrožující jiné, ale může je označovat za součást sebe sama (státu/národa), kterou je třeba chránit nebo která může přispívat k bezpečnosti státu.” (Abramson 2023: 4)

Právě Abramson se okrajově dotýká problematiky, kterou má za cíl tato diplomová práce prozkoumat. Dle Abramsona jsou politiky příbuzenského státu provázány se specifickým diskurzem vnímání menšiny centrální vládou. Je tedy možné se domnívat, že reakce příbuzenského státu na zvrátové události s přímým vlivem na příbuzenskou menšinu se odpovídajícím způsobem odvíjí od dominujícího pohledu na menšinu vládnoucí elitou.

Tři různé diskurzy, které autor teorie popsal, jsou diaspora jako hrozba, diaspora v ohrožení a diaspora jako bezpečnostní aktivum. (vizte obrázek 3) Třetí typ přitom

můžeme chápat v nejširším pojetí, například jako zdroj bezpečnosti v ekonomické oblasti či zdroj lidského kapitálu.

Jak je pozorovatelné i z odborných publikací autorů, zabývajících se maďarským příbuzenským aktivismem, maďarská vláda se často rozchází ve veřejné prezentaci svých krajanských politik na jedné straně a praktických krocích, které implementuje v rámci “Strategické koncepce pro maďarské komunity v zahraničí” na druhé. Většinou se však shodují na tom, že je početná diaspora v okolních státech vládami Viktora Orbána vnímaná především jako zdroj.

Szabolcs Pogonyi například hovoří o menšinách jako zdroji integrálního státního symbolismu, který posiluje národní uvědomění a drží při životě národ za hranicemi státu. (Pogonyi 2015) Jiní akademici naopak poukazují na přístup vlády k diaspoře jako ke zdroji lidského kapitálu, který je pro stát, jež i přes intenzivní prorodinné politiky posledních let populačně stárne a se silně negativním přístupem k jakékoliv formě migrace přichází o domácí pracovní sílu. (Waterbury 2021: 41-42) Významným zdrojem je menšina také ve smyslu politickém, menšina představuje novou voličskou základnu. (Németh 2020) (Bárdi 2017: 151) Z pohledu politického a lidského “zdroje” je ukrajinská a srbská menšina velmi významná, početně jsou obě komunity těmi menšími, umožnění nabytí unijního občanství a volného přístupu na lépe finančně ohodnocený pracovní trh vytvořilo mezi jejich příslušníky a maďarskou vládnoucí elitou silné pouto.

Představené teoretické koncepty jsou stěžejní pro pochopení formy vztahů mezi příbuzenským státem a příbuzenskou menšinou, jakož i pro určitou predikci či vysvětlení reakcí aktérů na zlomové události.

2.2. Aktivismus příbuzenského státu

Jak je popsáno v předchozí kapitole, role příbuzenského státu k národnostní menšině je dle některých akademiků zásadní, dle jiných při nejmenším vždy relevantní. V tomto kontextu akademici často jednostrannou interakci příbuzenského státu označují jako aktivismus.

Pro definici aktivismu příbuzenského státu zde bude použit popis Alexandry Lieblich z publikace “The “Boomerang Effect” of Kin-state Activism: Cross-border Ties and the Securitization of Kin Minorities”:

“Aktivismus příbuzenského státu (Kin-state activism) je nacionalistická strategie, jejímž cílem je vytvořit, institucionalizovat a mobilizovat etnicko-národní příbuzenské vazby přesahující územní hranice, (obvykle) aniž by došlo ke změně hranic nebo k pohybu obyvatelstva.” (Lieblich 2019: 668)

Zároveň je dle Alexandry Lieblich ve vztazích příbuzenských států, menšin a hostujících států patrný negativní efekt příliš aktivistické příbuzenské politiky vůči národnostním menšinám na území jiných národních států. Autorka se ve svém výzkumu konkrétně provedla komparací politiky Ruské federace a Maďarska právě na své příbuzenské menšině osidlující Ukrajinu.

“Aktivita Maďarska i Ruska měla v posledních letech “bumerangový efekt”, který vedl k sekuritizaci příbuzenských menšin, avšak různými způsoby. Důsledky udělování nerezidentského občanství Maďarům v zahraničí a zapojení Maďarska do menšinové politiky v sousedních státech ukazují, že aktivismus příbuzných států může být pro vnější příbuzné spíše škodlivý než užitečný a spíše rozdělující než sjednocující. (Lieblich poukazuje na odvetná opatření sousedního Slovenska v reakci na zavedení extrateritoriálního občanství a napětí vyvolané “rozdáváním” pasů v Rumunsku) Využívání geopolitické moci Ruska a jeho zapojení do mobilizace etnických Rusů v jejich rezidentních státech má nepříznivé účinky na ruské menšiny a působí proti integračním snahám. Přeshraniční projekty těchto států frustrovaly vlády sousedních států, narušovaly regionální stabilitu a napjaté vztahy mezi etniky.” (Lieblich 2019: 678)

Paradox negativního vlivu příliš aktivní politiky příbuzenských států poukazují i další autoři, například Will Kymlicka nepřímou implikuje, že národnostní menšiny jsou ve východním a středoevropském prostoru historicky vnímány za rizikové a potenciálně ohrožující národní státy. Jak konstatuje nejenom Kymlicka, prvním úkolem státu je zajistit svou existenci, a teprve potom si může dovolit diskutovat a vyjednávat. (Kymlicka 2004: 157) Příliš “aktivistická” politika externího lobbistického aktéra tak může vést k přirozené další sekuritizaci ze strany hostujícího státu.

Pro tuto práci je také stěžejní pojetí aktivismu příbuzenských států dle teorie “Ethnic Bargaining” Erin K. Jenne. Samotná teorie představená v předešlé kapitole už byla z komparativního hlediska na menšinu osidlující západní část Ukrajiny aplikována Istvánem Áhim (2019), který potvrdil obecné závěry teorie odkazující na dominantní vliv postojů příbuzenského státu na reakce příbuzenské menšiny na rozličné situace, kterým v hostujícím státě čelí. Áhi se ve své práci “*Balancing on a knife edge: Ethnic bargaining versus nation-building in the case of Hungarians in Ukraine*” zaměřil na ruskou a maďarskou menšinu na Ukrajině a částečně na maďarskou menšinu v srbské Vojvodině, přičemž hlavním zájmem výzkumníka bylo vysvětlení rozlišných reakcí menšin disponujících patronací příbuzenského státu na totožné situace. (Áhi 2019)

Práce Istvána Áhiho byla publikována v roce 2019, autor se tedy zabývá obdobím po Euromajdanu a anexi poloostrova Krym, započítí otevřeného mezistátního válečného konfliktu však do výsledků práce nemohlo být promítnuto. Áhi si nicméně všímá úzké provázanosti požadavků menšiny se signály a poskytovanou podporou ze strany Maďarska. Na rozdíl od ruské menšiny osidlující východní část Ukrajiny se maďarská podpora příbuzenské menšině v Zakarpatské oblasti nadále zaměřuje na navrácení “statusu quo” před rokem 2017 a to zejména v oblasti jazykových práv a vzdělávání. Zároveň je ze závěrů práce podstatné vypíchnout, že Maďarsko ve srovnání s Ruskem nepodporuje separatistické ani iredentistické tendence. Analýza zároveň predikuje proměny v chování menšinové reprezentace v návaznosti na možnou budoucí normalizaci vztahů s novou ukrajinskou vládou⁶, kdy tyto zlepšené vztahy mají tendenci narovnat i vztahy mezi menšinovou elitou a hostujícím státem. (Áhi 2019: 47- 48)

---

⁶ V kontextu práce Istvána Áhiho je novou ukrajinskou vládou myšlena vláda, jež nastoupila po červencových parlamentních volbách v roce 2019 a prezidentských volbách v dubnu téže roku. Novým prezidentem se stal Volodymyr Zelenskij.

2.3. Maďarsko-maďarské vztahy a příbuzenský aktivismus do roku 2010

Triadická interakce představená v předchozích kapitolách probíhá i mezi Maďarskem, maďarskou menšinou a ukrajinskou centrální vládou. Zatímco podpora mateřského státu, v tomto případě Maďarska, je nejen v důsledku třinácti let kontinuálního vládnutí kabinetů Viktora Orbána stabilně vysoká, ukrajinské menšinové politiky se v posledním desetiletí proměnily. Přímé existenční ohrožení suverenity ukrajinského státu změnilo faktický status quo v politiku jednoho národa a v terminologii Rogerse Brubakera v nacionalizující politiku.

Podoba maďarského aktivismu vůči všem svým zahraničním menšinám v sousedních státech se v průběhu let existence samostatného maďarského státu proměňovala, vždy však byla v určité míře po dobu existence demokratického státního zřízení přítomna, přičemž nejvýraznější výkyvy jsou pozorovatelné v závislosti na vnitrostátních faktorech navázaných především na obměny vládnoucích politických elit. Zjednodušeným pohledem můžeme zdroje proměny státního menšinového aktivismu hledat v rozlišných postojích maďarské tradiční levice a tradiční pravice, které tak v této problematice tvoří patrnou štěpní linii.

Pravicové vlády v prvních čtyřech letech svobodných voleb od roku 1990 vedené Maďarským demokratickým fórem (MDF) a Křesťanskodemokratickou lidovou stranou (KDNP) učinily z problematiky “post-trianonských” zahraničních menšin jedno z ústředních témat své zahraniční politiky. Po pádu “gulášového komunismu”, který nevnímal svou roli směrem k maďarské diaspoře jako patronační, nastoupila éra silné a všeobecné podpory menšin, které se v nestabilní Evropě začátku 90. let ocitly před výzvou redefinice své koexistence v nových národních a často silně nacionalizujících státech nové éry. Maďarská politická elita i veřejnost projevily velkou míru ochoty poskytnout systémovou pomoc a krom založení podpůrných fondů či státní televize Dana TV, která cílila svůj obsah na diváky z řad diaspory, vznikl úřad pro menšinové zahraniční Maďary (HTMH). (Waterbury 2010: 57-60)

Postupně však silný všeobecný konsensus přešel v téma čistě politické a MDF jej vnímalo za zcela klíčové pro další směřování Maďarska. Na pragmatickou a podporující politiku navázal silný symbolismus vlády vedené ministerským předsedou Józsefem Antallem. Antall svůj postoj k tématu dával veřejně najevo. Na sjezdu MDF tak pronesl slavné

prohlášení ohledně vnímání své role jako premiéra země: “*V zákonném smyslu, na základě maďarského veřejného práva, si přeji být předsedou vlády všech maďarských občanů, hlava vlády této desetimilionové země - duchem i citem patnácti milionů Maďarů.*” (Rákóczi, Várent a Várga 2017: 13)

V roce 1990 Antalova vláda zřídila při Úřadu předsedy vlády Sekretariát pro záležitosti zahraničních Maďarů (*Határon Túli Magyarok Titkársága - HTMT*) a o dva později status orgánu rozšířila a zařadila do působnosti Ministerstva zahraničí (*Határon Túli Magyarok Hivatalává - HTMH*), čímž bylo deklarováno zásadní postavení problematiky v kontextu zahraniční politiky celé země. (Rákóczi, Várent a Várga 2017: 13 - 14)

Na příkladu tohoto úřadu můžeme zřetelně štěpní linie mezi vládními postoji k politice diaspory ilustrovat. Za levicové vlády Gyuly Horna (od roku 1994 – 1998) byl orgán opět podřízen Úřadu předsedy vlády, aby od roku 1998 se složením první vlády Viktora Orbána mohl být převeden zpět pod Ministerstvo zahraničních věcí. Po volbách v roce 2002 a vítězství levice a nového premiéra Pétera Medgyessyho bylo HTMH opět přeraženo pod Úřad vlády a v roce 2006 byl definitivně zrušen ministerským předsedou Ferencem Gyurcsányem. (Rákóczi, Várent a Várga 2017: 13 - 14) (Waterbury 2010: 58 – 59)

Maďarské levicové a liberální strany, ke kterým můžeme v kontextu obměňující se exekutivní moci od roku 1989 řadit zejména maďarskou socialistickou stranu MSZP a Svaz svobodných demokratů – Maďarskou liberální stranu SZDSZ, byly ve své politice k zahraničním Maďarům zdrženlivé a střídmé, s patrným kalkulem vůči mezinárodním partnerům a společenství. První ministerský předseda levicové koalice⁷ MSZP a SZDSZ Gyula Horn v roce 1994 otočil kormidlo od aktivistické zahraničně menšinové politiky premiérů Józsefa Antalla a Pétera Borosse k fokusu na posilování a formalizování ekonomické a kulturní spolupráce se zahraniční diasporou, téma však vláda zařadila mezi méně prominentní zahraničně politická témata své vlády. (Waterbury 2010: 72-73)

Záměr zaštitit a posílit příbuzenskou politiku prostřednictvím mezinárodních organizací byl patrný od počátku nového režimu a politici se upínali k myšlence přijetí nových

---

⁷ První levicová koalice vládla ve volebním období od roku 1994 až 1998 pod vedením premiéra Gyuly Horna. Vládní koalici tvořily pouze dvě strany MSZP a SZDSZ, které měly v jednokomorovém parlamentu ústavní většinu.

univerzálních evropských norem, které by menšinová práva posílily. Paradoxní situaci však přivodilo samotné usilování o členství v evropském společenství, Severoatlantické alianci a dalších. Hornova vláda přeorientovala politiku od iredentismu k přátelským sousedským vztahům, které by nesabotovaly snahy o přístup země do NATO a EU. Waterbury 2010: 65) (Bárdi 2004: 141-143)

Horn nenechal nic náhodě a nové směřování stvrdil svým vyjádřením, ve kterém se prohlásil premiérem pouze maďarských občanů, tedy jen deseti milionů Maďarů. Vláda Gyuly Horna se následně pokusila o institucionalizaci příbuzenských politik a striktní oddělení od zahraniční politiky státu. Na četné opoziční kritiky kroků vlády MSZP v posilování dobré sousedské politiky a snahu o stabilizaci bilaterálních vztahů předně se Slovenskem a Rumunskem představitelé kabinetu odpovídali především již zmíněným úsilím o přijetí do mezinárodních organizací. Tehdejší státní tajemník Csaba Tabajdi například v jednom z rozhovorů pronesl, že *“celý systém vztahů nemůže být rukojmím národní menšinové otázky”*. (Waterbury 2010: 77) (Bárdi 2004: 141-143)

Nejsilnějšími kritiky upuštění od tématu byla tehdy liberální pravicová strana Fidesz, jež v roce 1998 převzala správu nad zemí. Nový premiér Viktor Orbán a jeho kabinet otázku opět vytáhli do samotného popředí, vytvořili další instituce, mezi nimi například Maďarskou stálou konferenci MÁÉRT (Magyar Állandó Értekezlet)⁸, a započali přípravy k přijetí speciálních zákonů upravujících vztahy s menšinami.

Zajímavé je období 1998 až 2002 i z toho důvodu, že Maďarsko bedlivě sledovalo vývoj v sousední Jugoslávii. S přihlédnutím k tématu práce je zajímavý jeden z proslovů premiéra Orbána, který v roce 1999 pronesl v parlamentu v obraně kroků NATO v souvislosti s operací Spojenecká síla:

“Domnívám se, pane předsedající, dámy a pánové, že otázka, která nás možná nejvíce trápí, je, jaký osud čeká maďarskou menšinu žijící v Jugoslávii. Je zřejmé, že právě kvůli této skutečnosti je současná zahraničněpolitická situace pro Maďary nesmírně obtížná a komplikovaná, protože akce NATO - jak jste slyšeli

---

⁸ MÁÉRT je nejvýznamnější “maďarsko-maďarské” fórum, které slouží jako instituce umožňující pravidelný dialog mezi legitimními maďarskými organizacemi zastupujícími národní zájmy. MÁÉRT se skládá ze zástupců maďarské vlády, maďarských parlamentních stran, maďarských organizací působících mimo Maďarsko s parlamentním nebo zemským zastoupením a zástupců západomaďarské diaspory. (Kántor 2014: 27)

ze zpráv - se dotýkají i oblastí jejich pobytu. Zároveň bych rád připomněl, že NATO zasáhlo do tohoto konfliktu právě proto, aby zachránilo životy menšinové skupiny lidí, Albánců v Jugoslávii, a to je poselství pro nás všechny. Znamená to, že nejmocnější vojenské organizaci světa není osud lidí žijících v menšinách lhostejný.....Rád bych však znovu vznesl otázku: Kdy budou Maďaři ve Vojvodině v bezpečí? Byli by bezpečnější, kdyby Maďarsko bylo mimo NATO, neúčastnilo se současné operace a v případě potíží se mohlo spolehnout pouze a výhradně na své vlastní vojenské síly? Nebo se mohou Vojvodinští Maďaři cítit bezpečněji proto, že Maďarsko je spojencem NATO, součástí aliančního systému, který nyní přináší oběti a bere na sebe taková břemena právě proto, že věří, že žádná etnická skupina by neměla být deportována a vyhlazována z etnických důvodů.” (Orbán 1999)

Viktor Orbán a další představitelé svou politiku ale nerámovali jen jako obrannou a nutnou k prezervaci maďarských kulturních hodnot, jazyka a zvyků v sousedních státech, ale zcela nepokrytě ji prezentovali jako politiku hospodářskou. Premiér často označoval zahraniční Maďary jako klíčový zdroj a stavěl zahraniční pracovní sílu do přímé souvislosti s hospodářským růstem země.

“Maďarsko je v jistém smyslu šťastným národem ve svém neštěstí, neboť za jeho hranicemi žijí více než 4 miliony Maďarů. Jak jsem již několikrát zdůraznil, je důležité vytvořit zemi, která bude nejatraktivnější v regionu, protože pokud se nám to podaří, stane se magnetem pro lidi žijící v regionu. Pak můžeme přilákat a přivítat Maďary žijící za našimi hranicemi, a to s ohledem na zájmy těch, kteří žijí doma.” (Orbán 2001)

K záměru zatraktivnit “mateřský stát” měla dopomoci právě MÁERT, jež měla být poradním orgánem a vrcholnou institucí reprezentující zlatý věk “maďarsko-maďarských vztahů”. Členové MÁERTu měli za úkol vypracovat návrh zákona o benefitech pro příslušníky zahraničních komunit, který by usnadňoval jejich přístup na pracovní trh bez ohledu na hranice.

Ačkoliv zákon s oficiálním názvem zákon LXII. o Maďarech žijících v sousedních státech⁹ byl poprvé přijat v roce 2001, v průběhu vzniku čelil jeho obsah odporu jak

---

⁹ V Maďarsku se vžila zkratka “Státusztörvény”, neboli statusový zákon. V zahraničních publikacích je pak využíváno označení “Benefit Law”.

domácímu, tak zahraničnímu. Balík opatření obsažených v zákoně měl charakter jak podpůrný v místě pobytu zahraničních komunit, tak zvýhodňující přímo na území Maďarska. Opozice nakonec na schválení legislativy přistoupila, nicméně jen pod podmínkou upuštění od záměru “neteritoriálního maďarského občanství” a zákon byl také výrazně pozměněn v důsledku zjištění Benátské komise, na kterou se obrátilo několik představitelů sousedních států v čele s rumunským premiérem Adrianem Nastase. Absence diplomatických konzultací a unilaterální přijetí zákona vzbudilo navíc i pozornost Evropské unie, o jejíž přijetí Maďarsko usilovalo. (Venice Commission 2001) (Kovács 2005: 57)

Mezinárodní dozvuky jednostranného přijetí způsobeného zcela absentující standardní bilaterální a multilaterální komunikací se sousedními státy vedly nástupní levicovou vládu Pétera Medgyessyho (MSZP) k přepracování zákona a v roce 2003 k přijetí jeho modifikované verze. Novela zrušila například preferenční pracovní povolení, které bylo ze strany Rumunska označováno za diskriminační a z preambule byl odstraněn odkaz na “sjednocený maďarský národ”, které nahradila prostá zmínka o kulturní podpoře regionálních diaspor. (Waterbury 2010: 121)

Tehdejší premiér Medgyessy rozhodnutí své vlády také intenzivně hájil v parlamentu a základním argumentem byla především potřeba konzultací se sousedy a udržování přátelských vztahů s regionálními partnery. *“Důležitým aspektem je, aby tento preferenční zákon poskytoval Maďarům žijícím za hranicemi odpovídající výhody; základním požadavkem pro nás však je, aby byl v souladu s evropskými menšinovými pravidly a normami; a konečně, aby posílil naši schopnost konzultovat tyto otázky s vládami v dialogu se sousedními zeměmi...”* (Medgyessy 2002), uvedl ve své odpovědi na interpelaci opozičního poslance strany FIDESZ Zólta Németha na téma *“Spolupráce s Rumunskem a Slovenskem aneb kdy bude konečně jasno ohledně statusového zákona”* premiér Medgyessy.

Fidesz se záměru zavedení zjednodušené naturalizace pro nerezidenty po svém odchodu do opozice nevzdal a v roce 2004 proběhlo referendum, které pořádala už nastupující levicová vláda MSZP, SZDSZ a maďarských agrárníků Agrárszövetség – Nemzeti Agrár Párt. Referendum proběhlo v návaznosti na podpisovou kampaň Světové federace Maďarů - Magyarok Világszövetsége (MVSZ) a neutuchající politickou kampaň Fideszu. Zajímavostí je, že primárním cílem referenda mělo původně být jen rozhodnutí o

privatizaci nemocnic, toto téma se však ve světle masivní kampaně pro zvýhodněnou naturalizaci ocitlo v pozadí zájmu. Ačkoliv se většina hlasujících v lidovém hlasování vyjádřila pro záměr umožnění preferenční naturalizace pro etnické Maďary v sousedních státech, potřebné kvorum pro přijetí nebylo naplněné.

Tehdejší mediální ohlas rámoval výsledek jako zradu vlády MSZP. Právě vládní strana před referendem veřejně projevila, jaký postoj k otázce zahraničních Maďarů v následujících letech vládnutí zaujme.

K další obměně politiky tedy došlo po parlamentních volbách 2002, ty vyhrála MSZP a na osm let nastoupily k vládnutí k etnickým Maďarům střídme, z pohledu opozice “macešské” vlády premiérů Pétera Megyessyho, Ference Gyurcsányho a Gordona Bajnaiho.

Levicové vlády s třemi různými ministerskými předsedy vládly až do roku 2010 a podpora menšinových Maďarů v zahraničí nebyla klíčovým prvkem její domácí, ale ani zahraniční politiky. Jak již bylo uvedeno, vlády se soustředily především na normalizaci vztahů se sousedy a harmonizaci menšinové politiky s mezinárodním právem. To bylo pro vládnoucí elity důležité i v návaznosti na vstup Maďarska do Evropské unie v roce 2004.

2.3.1. Nová éra příbuzenské politiky a politické občanství

Postavení Maďarska v rámci konfliktu na Ukrajině je z hlediska teoretického i praktického dále komplikováno vazbou na menšinu nejen kulturní či národností, ale i občanskou.

Druhá vláda Viktora Orbána po svém osmiletém období v opozici vyhrála volby v roce 2010 a po četných skandálech předchozí vlády se jí podařilo získat ústavní většinu mandátů. Taková pozice umožnila vládě přijímat jednostranná rozhodnutí i u těch nejvýznamnějších politických otázek a vláda situaci využila k přijetí zcela nové Ústavy (*Magyarország Alaptörvénye*) a četných ústavních zákonů (*sarkalatos törvények*). Nový “základní zákon” začal platit přesně rok po parlamentních volbách a pravicová vláda v něm umožněním zrychleného procesu získání extrateritoriálního občanství kompenzovala zklamání nad neúspěšným referendem o občanství pro zahraniční diasporu z roku 2004. Nová zjednodušená naturalizace k získání občanství tak umožnila nabytí nejprve částečných občanských práv a posléze v roce 2012 i volebních politických práv

“členům maďarského národa”, kteří nejsou rezidenty na území Maďarska. Vláda rozhodnutí ospravedlnila základní ideou své příbuzenské politiky: *“ačkoliv jsou Maďaři žijící v zahraničí občany jiných zemí, patří ke stejnému - maďarskému - národu bez ohledu na to, ve kterém státě žijí.”* (Kántor 2014: 26)

I přesto, že byla zrychlená naturalizace umožněna před ukrajinským Euromajdanem, anexí poloostrova Krym a následným roky zamrzlým rusko-ukrajinským konfliktem, samotná politika “hromadné naturalizace” je problematická a vyvolala také odpor ze strany národních států, které maďarské menšiny na svém území hostí.

Nejostřejší kritiku vznášela především tehdejší slovenská vláda v čele s Robertem Ficem. Slovensko unilaterální tah Maďarska považovalo za hrozbu pro bezpečnost a v důsledku kroků kabinetu Viktora Orbána změnilo svůj původní tolerantní přístup ke dvojímu občanství. Nově tak slovenští občané nabytím občanství jiného riskovali ztrátu slovenského občanství. (Van Der Baaren 2020: 15-16) Premiér Fico kritizoval přijetí maďarské novely zákona o občanství například pro francouzský list *Le Figaro*:

“Tento zákon je součástí oficiální strategie Fideszu, který se chce vrátit k Velkému Maďarsku před Trianonem, aby byl zodpovědný nejen za 10 milionů Maďarů, ale za všechny Maďary v sousedních zemích. Pro Slovensko to představuje bezpečnostní riziko. Představte si, že by tisíce občanů přijaly maďarskou národnost: maďarští politici by se chovali, jako by jižní Slovensko bylo nedílnou součástí jejich území! Premiér Viktor Orbán se chová, jako by Slovensko neexistovalo. Proč si pro svou první oficiální návštěvu vybral právě Polsko? Jen proto, aby ukázal, že Slovensko, které leží mezi Maďarskem a Polskem, není zemí, ale že Polsko hraničí s Maďarskem. Mezi Slovenskem s hluboce antifašistickými tradicemi a touto extremistickou zemí vyvážející svůj "hnědý mor" existuje hodnotový konflikt. Bude Evropa tento historický revizionismus tolerovat?” (*Le Figaro* 2010)

Rumunsko, na jehož území žije nejpočetnější menšina hlásící se k maďarské národnosti, krok Budapešti také neuvítalo, nicméně ve své rétorice byli rumunští představitelé opatrnější. Rumunsko samo dvojí občanství umožňovalo a příbuzenskou politiku podobné té maďarské uplatňuje například v sousedním Moldavsku. (Balkan Insight 2010)

Ukrajinská reakce na novou legislativu garantující přibližně 120 - 150 tisícům¹⁰ etnickým Maďarům na území Ukrajiny takřka automatické získání maďarského občanství byla minimální. Ačkoliv už v době přijetí zjednodušené naturalizace Ukrajina neuznávala více než jedno občanství, reakce politických představitelů tehdejší vlády Mykoly Azarova a prezidenta Viktora Janukovyče se nedostavila. Je možné se domnívat, že váhavá reakce souvisela s podporou vlády, která primárně pocházela od rusky hovořícího obyvatelstva, jehož část měla zkušenosti s možností získání ruského občanství.

Ačkoliv rétorika ukrajinské vlády byla opatrná, ukrajinský parlament Verkhovna Rada v březnu 2011 nakonec ustanovila pracovní skupinu k vypracování legislativního řešení dvojího občanství. Předseda Verkhovné Rady Volodymyr Lytvyn v oficiálním vyjádření k založení skupiny uvedl, že Nejvyšší radě Ukrajiny bylo předloženo několik návrhů zákonů o úpravě dvojího občanství, což dokazuje, že dvojí občanství vyžaduje komplexní a systémovou legislativní úpravu.

"Je třeba stanovit přehledný a účinný postup odebrání ukrajinského občanství z důvodu nabytí cizího státního občanství a vymezit právní postavení občanů Ukrajiny a osob, které nabyly cizí občanství, jsou občany Ukrajiny. V neposlední řadě by si občané Ukrajiny, kteří chtějí získat cizí státní občanství, měli uvědomit sociální, ekonomické a právní důsledky ztráty právního postavení ukrajinského občana, uvedl V. Lytvyn." (Verkhovna Rada of Ukraine 2011)

Problematickým aspektem dvojího občanství je především vnímání loajality jako singulární a konstantní. Evropský kontinent a státy civilizačního západu v posledních dekádách pohled na občanství reformují. Občanství již nemusí být vnímáno jako fundamentální záležitost státní suverenity, ale jako individuální lidské právo. (Pogonyi 2011: 690) (Faist 2007: 173) Thomas Faist podotýká, že se s postupující mírou globalizace a zdánlivé persistence "západního míru" občanství stává méně otázkou bezpečnostní a ve větší míře lidskoprávní. (Faist 2007: 176)

Právě základní vojenská služba a konsekvenčně branná povinnost byla v minulosti znatelně běžnější a pro většinu národních států tak tvořila nepřekročitelnou překážku pro

---

¹⁰ Velmi hrubý odhad zakládající se na posledním sčítání obyvatel, které bylo na Ukrajině provedeno naposledy v roce 2001, kdy se k maďarské národnosti přihlásilo 156 tisíc lidí. Maďarský statistický úřad uvádí, že jen od roku 2011 do roku 2015 získalo maďarské občanství 88 339 lidí s předchozím ukrajinským občanstvím. (Központi Statisztikai Hivatal 2017) (Ukrajina 2004)

umožnění dvojího občanství. V současnosti je ale trend spíše opačný a více států Evropské unie bude dle analýzy Karen Gallagher-Teske a Yvonne Giesing přistupovat k liberalizaci svých politik občanství. (Gallagher-Teske & Giesing 2017: 43 - 46)

Taková dedukce je (nebo alespoň byla před nedávným vypuknutím válečného konfliktu na evropském území) na místě, ostatně v posledních letech o umožnění dvojího občanství debatují už i největší západní kritici praxe. Německá vláda například v srpnu 2023 vyslala do dalšího legislativního procesu vládní návrh zákona o občanství, který by rozšířil právo na dvojí občanství a zmírnil naturalizační proces. (DW 2023) Slovensko, které má stále velmi restriktivní postoj k vícero občanství, v roce 2022 zmírnilo zákon a zavedlo výjimku pro slovenské občany dlouhodobě pobývajících v zahraničí, ti by tak automaticky neztratili občanství Slovenska kvůli získání občanství státu svého pobytu. (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky 2022)

Otázka dvojího občanství je pro tuto diplomovou práci podstatná, především s přihlédnutím k jejímu významu vztahujícímu se k suverenitě, sekuritizaci a obecně bezpečnosti států. Ukrajina v současnosti bojuje o své přežití ve válce, v níž bojují a umírají ukrajinští občané a jejichž povinnost bojovat je svázaná v prvé řadě právě s občanstvím. Dle konzervativních teorií občanství je státní příslušnost a s ním spjatá očekávatelná loajalita ve válečném stavu obzvlášť významná.

Politika zjednodušené naturalizace nemusí být krokem agrese či nepřátelství vůči hostujícím státům. Nezpochybnitelným faktem nicméně je, že hromadné udělování občanství bylo jedním ze základních kamenů, na kterých je postavena "obranářská politika" Ruské federace vůči menšinám ve státech, které se posléze rozhodla vojensky napadnout, takový vývoj je možné pozorovat zejména v Gruzii a na Ukrajině. Ukrajinským občanům umožnilo zrychlenou naturalizaci Rusko v roce 2019 a dále tak prohloubilo svůj vliv na Ukrajince hlásící se k ruské národnosti. (Reuters 2019)

Se snahou ospravedlnit intervenci agresorem částečně souhlasí i teoretik politik dvojího občanství Peter J. Spiro, nicméně sám ji nevnímá v současném globalizovaném světě jako stěžejní. (Spiro 2010: 116)

Kupříkladu v kontextu války Ruska proti Ukrajině je však svázanost občanství s očekávanou loajalitou a povinností bojovat nezpochybnitelná. Ruský prezident Vladimír Putin už v listopadu 2022 podepsal dekret, jehož účelem bylo umožnění mobilizace občanů s dvojí státní příslušností. (TASS 2022)

2.4. Maďarsko-ukrajinské vztahy a menšinová otázka

Maďarskou diasporu na Ukrajině můžeme označit za jednu z těch, pro které je téma Trianonské mírové smlouvy i v dnešní době aktuálním tématem formujícím společenské nálady. To je například velmi patrné z maďarsko-jazyčného tisku menšiny na Ukrajině. Společenská důležitost a pocit kolektivní křivdy není nutně způsoben lety bezprostředně následujícím po podpisu smlouvy, ale bezpochyby těmi, které menšina prožila v Sovětském svazu. Ukrajinská maďarská menšina tak byla jedinou, jejíž osud nebyl spjatý pouze se strávením studené války ve východním bloku, ale přímo v SSSR. Maďarští osidlující na území Podkarpatské Rusi byli po Druhé světové válce potrestáni a ocejchováni jako kolaboranti. Již v roce 1945 v rámci sovětského tažení proti *“podezřelému válečnému kolaborantskému obyvatelstvu”* úřady deportovaly všechny maďarské muže ve věku od 18 do 50 let do pracovních táborů v odlehlých východních oblastech Sovětského svazu, dle odhadů historiků mohlo jít o cca 45 000 lidí, jejichž část se z gulagů nikdy zpět nevrátila. Deportace nebyly jediným následkem pro ty, kteří se odmítli vzdát svého *“maďarství”*, v téže době byly zakázány všechny existující maďarské organizace a byla ukončena i činnost římskokatolické církve. (Magocsi 1996: 528)

Po rozpadu Sovětského svazu se místní maďarští intelektuálové snažili institucionalizovat svůj neformální vliv, jež získali i díky *“grassroot”* kulturním uskupením objevujícím se od roku 1988 ve formě, která byla pro režim komfortní a nezbuzovala podezření. V roce 1989 pak byla založena první na úřadech nezávislá kulturní a advokační organizace *Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség*, zkráceně KMKSZk, pod vedením Sándora Fodóa. (Magocsi 1996: 530) (Bárdi 2004: 109)

Vedení KMKSZ vypracovalo a rozvíjelo svou koncepci autonomie a po poklesu podpory ze strany Maďarska s příchodem vlády Gyuly Horna po roce 1994 vytvořilo vlastní infrastrukturu fungování organizace a s ní spjatých aktivit. Jednou z nich bylo například založení pedagogické školy v Berehově. (Bárdi 2004: 111)

Devadesátá léta minulého století a počátek nového milénia se nesl ve znamení statusu *qou*. Ačkoliv maďarská příbuzenská politika podléhala změnám v intenzitě a z pohledu některých sousedních států přímo narušovala jejich suverenitu, na Ukrajině menšinová politika nebyla primárním tématem domácí politiky a většina maďarských politik nevyvolala sekuritizační reakci.

Faktický status quo byl signifikantní i pro období po roce 2010, kdy nastoupila k vládě druhá vláda Viktora Orbána podpořena ústavní většinou v Parlamentu. Zatímco se Ukrajina musela potýkat s vnitřními problémy celostátního významu, především ekonomickou situací, boji proti korupci či reformami, které měly přispět k přiblížení se Evropské unii a k šanci na nabytí kandidátského statusu, Maďarsko zajišťovalo méně “závažné” a převážně lokální záležitosti příslušníků maďarské menšiny, především kulturního charakteru.

K maďarským komunitám mířily a stále míří miliardy forintů svázané s rozličnými dotačními projekty, přičemž klíčovou myšlenkou vládních programů je autonomie a institucionalizace. Úlohu hlavního koordinátora finanční pomoci převzal fond Gábora Bethlena, který byl založen v roce 2011. Ve stejném roce se maďarská Stálá konference rozhodla reformovat formy podpor a klást důraz na dlouhodobé, předvídatelné a normativní programy namísto příležitostných podpor. Nejdůležitějším dlouhodobým projektem fondu je edukační program Szülöföldön magyarul, v překladu “V rodné zemi maďarsky”. (Kántor 2014: 29 – 30)

Jak je popsáno v předešlé kapitole, vláda v Budapešti začala hned po svém nástupu reformovat nejen celý ústavní systém a domácí politiku, zaměřila se také na tu zahraniční mířenou na menšiny v sousedství. Kabinet si uvědomoval důležitost posilování zpřetrhaných vazeb s diasporou. Umožnění zrychlené naturalizace v roce 2012 přineslo v případě ukrajinských Maďarů oboustranné výhody, příbuzenskému státu levnou pracovní sílu s volným přístupem na trh práce a novou loajální voličskou základnu, menšině perspektivu k volnému přístupu na celounijní pracovní trh a možnost bezvízového cestování na území EU.

Tyto benefity byly pro místní menšinu a menšinu v srbské Vojvodině výrazným zlepšením kvality života, jelikož Srbsko ani Ukrajina nebyly a doposud nejsou členy Evropské unie. Upevnění formálních vazeb, výrazný příliv kapitálu směrem k menšinovým podnikům, kulturní a vzdělávací infrastruktura i v době, kdy většinová populace neměla stejný přístup k těmto, upevnili loajalitu vůči příbuzenskému státu, a naopak mohli výrazně oslabit loajalitu a vazbu na hostující stát.

Počáteční zdrženlivost ke krokům Maďarska ze strany tehdejší proruské ukrajinské vlády vystřídaly série ostrých diplomatických roztržek v letech následujících po tzv.

Euromajdanu na přelomu let 2013 až 2014 a především po anexi krymského poloostrova Ruskou federací.

V počátcích znovuzrozených příbuzenských programů, podpora mířená na komunity na území Ukrajiny nijak nevybočovala od těch směřujících k menšinám v Rumunsku, Srbsku či na Slovensku. Euromajdan však označuje začátek zintenzivnění příbuzenského aktivismu vůči zakarpatské menšině. Důležité je zde vyzdvihnout zejména program Edeho Egána, který *“jen mezi lety 2016-2018 rozdělil 12 a 20 miliard HUF (39 a 65 milionů EUR) nevratných dotací a zvýhodněných úvěrů pro podniky v Zakarpatí v oblasti zemědělství, cestovního ruchu a zpracovatelského průmyslu.”* (Tátrai et al., 2017: 211)

Jedním ze signifikantních sporů tohoto období mezi hostujícím státem a příbuzenským státem bylo vyhoštění maďarského konzula na Ukrajině a následné vyhoštění ukrajinského konzula z Budapešti v roce 2018 v souvislosti se zveřejněným videem, které zachycovalo naturalizační ceremonii včetně skládání slibu nových maďarských občanů na konzulátu v ukrajinském městě Berehove. Událost završila sérii neshod vlád ohledně postavení menšin a jejich práva vycházející například v roce 2017 novelizovaného ukrajinského školského zákona. (BBC 2017) (Index 2018)

Právě v této době lze pozorovat i výrazný příbuzenský aktivismus reakčního charakteru, kdy příbuzenský stát reaguje na požadavky menšiny a podporuje ji ve vyjednávání s hostujícím státem. Vládnoucí kabinet si jen několik měsíců po parlamentních volbách nemohl dovolit přijít o stabilní podporu své nové voličské základy. Tuto loajalitu k vládě Viktora Orbána prokázala menšina v maďarských parlamentních volbách květnu 2014, kdy si díky korespondenčním hlasům¹¹ Fidesz udržel dvoutřetinovou většinu mandátů. (Németh 2020: 56)

Nový školský zákon, který prošel Verkovnou Radou a byl podepsán prezidentem Petrem Poroshenkem v polovině roku 2017, byl katalyzátorem dalších nespornů, které politici Fideszu využili i v rámci další volební kampaně, jež se příhodně konaly v květnu 2018. I zde většina hlasů odevzdaná korespondenčně mířila k vládnoucí straně. (Németh 2020: 62) Podstatou legislativy bylo zavedení povinné výuky v ukrajinském jazyce od 5. třídy

---

¹¹ Možnost korespondenčního hlasování mohou využít jen zahraniční občané Maďarska, kteří nemají přihlášenou adresu na území státu. V absolutní většině se tedy tato zjednodušená forma hlasování dotýká nově naturalizovaných členů menšin v sousedních státech.

základní školy výše. Ačkoliv měl zákon sloužit především k posílení ukrajinštiny jako oficiálního státního jazyka i v ruskojazyčných oblastech, politika jednoho jazyka se dotýkala i školských institucí menšin na západě Ukrajiny. V reakci na ostrou kritiku sousedních států i samotné Benátské komise Ukrajina prodloužila přechodové období počátku platnosti zákona a implementovala změny, které ji byly doporučeny Benátskou komisí.

Na školský zákon v roce 2019 navázal i jazykový zákon, jež ustanovil ukrajinštinu jediným oficiálním jazykem země. I tato legislativa po nástupu nové ukrajinské vlády v čele s prezidentem Volodymyrem Zelenským doznala v průběhu let změn, problematika a s ní spojené diplomatické výpady nejsou na mezinárodním poli dořešené ani v současnosti.

Období předcházející prvním změnám v jazykových, školských a menšinových legislativách označuje maďarská vládní reprezentace i menšina za období “statusu quo” a požaduje navrácení všech politik dotýkajících se menšin do stavu před rokem 2017 bez ohledu na politickou realitu Ukrajiny v současnosti ustanovující a posilující svou vlastní národní identitu. Kritika některých kroků Verkhovne Rady je bezesporu oprávněná, což potvrzuje ve svých výnosech i Benátská komise dohlížející na práva menšin na evropském kontinentu, setrvačnost nerealistických požadavků na bezkompromisní navrácení ke statusu quo před rokem 2017 však značně komplikuje možnost dosažení oboustranně schůdného řešení situace.

Z popsaného lze usuzovat, že do značné míry nerealizovatelné požadavky mohou vytvářet jakýsi inertní stav umožňující Maďarsku prosazovat vlastní své zájmy bez ohledu na ochotu k ústupkům druhé stany.

V této souvislosti nelze opomenout maďarský postoj ke členství Ukrajiny v mezinárodních organizacích, jichž je stát sám součástí. Z teoretického hlediska by členství Ukrajiny v Evropské unii znamenalo posílení záruk v právech menšin na území Ukrajiny, zde se můžeme odkázat na pozitivní vliv mezinárodního právního prostředí v politikách Slovenska, Rumunska či Estonska, kdy je od členských států očekávaný jasný standard ochrany menšin. Z počátku ukrajinské krize v roce 2014 s tímto pohledem souhlasila i maďarská zahraniční politika a podpora přístupových rozhovorů byla ze strany Budapešti zřetelně artikulovaná. Nicméně, jak upozorňuje studie Jaceka Kucharczykova and Grigorije Mesežnikova, v tomto období byly postoje Maďarska

konformní s německým přístupem k problematikám, a to především v souvislosti s ekonomickou provázaností států. (Kucharczyk & Mesežnikov 2015: 57, 72-73).

Co se týče členství Ukrajiny v NATO, Maďarsko opět v období po anexi Krymu následovalo německou politiku a k jejímu členství v Severoatlantické alianci se stavělo s větší mírou skepse. (Kucharczyk & Mesežnikov 2015: 72 – 73) V úplné odmítnutí se počáteční skepse ohledně členství v NATO přelila v roce 2017, kdy Maďarsko využilo podpisu nového ukrajinského školského zákona k zahájení dlouhého období absolutní blokace přístupových rozhovorů.

2.4.1. Válka na Ukrajině

Počátek ruské invaze a začátek války mezi Ukrajinou a Ruskou federací a budoucí maďarský postoj ke konfliktu se stal mediálně hojně debatovaným tématem.

Orbánova vláda měla v roce 2022 za sebou dlouhé období utužování vztahů a aktivistické příbuzenské politiky vůči menšině na Ukrajině. Nejvýraznějším prvkem této politiky byl už popsán zjednodušený proces naturalizace a tím umožněné hromadné udělování občanství lidem hlásícím se k maďarské národnosti. Nicméně taková praxe je z pohledu ukrajinské legislativy nezákonná, Ukrajina uznává dle své Ústavy držení jen jednoho občanství. (Ukrajina 1996) Naturalizační praxe jejich sousedů ji však dlouhodobě vystavuje mezinárodnímu tlaku ze strany naturalizujících států, ačkoliv neuznávání dvojího či vícero občanství není jevem, který by byl na evropském kontinentě nezvyklým. V Evropské unii dle dat k roku 2020 nejméně 12 států aplikovalo nějakou formu restriktivního přístupu k vícero občanství. Mezi restriktivní státy patří například Estonsko, Litva, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Irsko či Německo.

Závislost na ruských zdrojích, náklonost k ruskému prezidentovi a na druhé straně ukotvení v Severoatlantické alianci a Evropské unii postavily Maďarsko před “Sofiinu volbu”.

Maďarsko bezprostředně po začátku invaze začalo obdobně jako další sousední státy přijímat osoby přecházející před válkou z ukrajinského území. Situaci musela politická elita komunikovat a vytvořit narativ konformní s dosavadním přístupem státu k jiným uprchlickým vlnám, obnášejícím častou demonizaci samotného aktu migrace lidí.

Maďarský postoj směrem k uprchlíkům byl v Evropské unii unikátní. Země uprchlíky přijímala standardně, obdobně jako okolní státy, uprchlický status nicméně přidělovala i

maďarským občanům prchajícím z válkou zasažené Ukrajiny.¹² Takový status umožnil příchozím využít dočasné státní podpory, přičemž státní příslušníci maďarského státu mohli využít i benefitů standardně dostupných maďarským občanům. Zde je nutné dodat, že v počátcích přílivu uprchlíků se benefity neměly na naturalizované občany vztahovat. (Nagy 2023: 153)

Statisticky Maďarsko vykazovalo velké počty příchozích, tedy těch, kteří vstoupili na území státu, otázkou však je, kolik lidí s nárokem na dočasnou ochranu v zemi skutečně zůstalo. Jen mezi obdobími od 24. února do 1. dubna 2022 překročilo ukrajinsko-maďarskou hranici 379 988 lidí, přičemž ke konci října 2023 přiznalo Maďarsko dohromady 33 325 osobám status dočasné ochrany, zatímco v České republice ke stejnému datu bylo beneficienty dočasné ochrany 364 450 lidí, 168 300 v Bulharsku, 57 975 v Portugalsku. Co se týče států přímo sousedících s Ukrajinou, 960 620 lidí nabylo dočasné ochrany v Polsku, 142 340 v Rumunsku a 111 615 na území Slovenska. (Eurostat 2023) (Příloha 1)

Pokud se vrátíme k teorii sekuritizace menšin Yehonatana Abramsona, jeví se, že maďarská vládnoucí elita svou příbuzenskou menšinu na Ukrajině vnímá jako třetí typ popsaný autorem, tedy menšinu jako zdroj bezpečnosti. Je nutné připomenout, že pojetí menšiny jako zdroje je zde vnímáno široce. Příbuzenská menšina zde může Maďarsku umožnit akomodovat vysoký počet bezprizorních osob přímo či nepřímo zasažených válečným konfliktem, aniž by taková situace představovala mimořádnou výzvu pro stát například v oblasti adaptace a integrace.

Premiér Viktor Orbán sám v rozhovoru v červenci 2022 hovořil o 800 tisících lidech, se kterými se Maďarskou “musí potýkat”, přičemž takové číslo je vysoce nadsazené i s přihlédnutím k poskytnutí zázemí vlastním občanům. Zajímavostí hodné pozornosti je přístup Maďarska k romským uprchlíkům ze Zakarpatské oblasti Ukrajiny, jež tvořili významnou část prchajících. Ačkoliv se Orbánův kabinet k uprchlíkům s dvojitým občanstvím hlásil, romští uprchlíci představovali specifickou skupinu, k jejíž přijetí se stát stavěl velmi laxně. V tomto ohledu se s problematikou seznámila i Česká republika,

---

¹² Hovoříme zde o uprchlické kartě, respektive statusu, který Maďarsko v prvních týdnech války příchozím udělovalo. Například, v České republice bylo ve stejném období využíváno tzv. vízum strpění.

kteřá v květnu 2022 vedla spor s maďarskou stranou ohledně péče o přechájecí Romy ze Zakarpatí.

Česká republika odmítala udělit dočasnou ochranu lidem, kteří disponovali občanstvím unijního státu, v tomto případě maďarským občanům. K příchozím romským uprchlíkům tak Česko přistupovalo jako k běžným turistům a odkazovalo je na konzulární služby. Romští uprchlíci tak byli v polovině roku 2022 chyceni mezi diplomatické potyčky států. (Szabad Európa 2022)

Maďarská ekonomika se navíc v posledních letech potýká s kritickým nedostatkem pracovní síly, jehož řešení jí komplikuje vlastní striktní migrační politika a vysoká míra fluktuace zahraničních pracovníků způsobená nevýhodnými podmínkami k životu a nejistou budoucností v zemi zvláště pro pracovníky ze třetích zemí. (Waterbury 2020b: 963, 971-972) Nalákání pracovníků z okolních států s etnickou vazbou na Maďarsko je dlouhodobou aktivitou státu. Bezbariérový přístup na maďarský pracovní trh většině pracovníků umožňuje nabyté dvojí občanství, znalost jazyka a kulturního prostředí. Je důvodné se domnívat, že štedré přeshraniční programy a finanční dotace sloužící k udržování maďarských institucí přispívají taktéž k “výchově” vhodné pracovní síly. (Portfolio 2022)

Dle Myry Waterbury pak přímo omezují kontakt s majoritou a zabraňují asimilačním trendům:

“Maďarské příbuzenské politiky vůči krajanům podporují projekty "etnického paralelismu" v maďarských menšinových komunitách: vytváření kulturního, politického a sociálního prostředí, v němž mají menšinová Maďaři mít pouze minimální interakci s většinovým jazykem a kulturou. Toto slouží ve prospěch ochránářské logiky, která odolává asimilaci a potřebě emigrace, a může také potenciálně vytvářet více maďarských ekonomických příležitostí v celém regionu.” (Waterbury 2020b: 976)

Od většiny unijních států se maďarský postoj lišil od počátku bojů i ve stanovisku k vojenské pomoci. Budapešť deklarovala svůj jasně odmítavý přístup k poskytování zbraní a munice, přičemž překvapivé bylo i rozhodnutí maďarské vlády neumožnit ani transport zbraní přes své území. Logika takového rozhodnutí dle vlády vychází z faktu, že Maďarsko není účastníkem konfliktu a spíše než na “podporu boje vynakládá úsilí k dosažení míru”. (Magyarország Kormánya 2022) Narativu válka versus mír využil Fidesz

i ve své volební kampani před volbami do parlamentu, které se uskutečnily jen necelé dva měsíce po začátku invaze.

Obrázek 4: Volební slogan strany Fidesz “Mír nebo válka? To je, oč jde 3. dubna.”

3. Analytická část

Analytická část diplomové práce se zaměřila na teoretický rámec, do kterého samotná analýza komunikačních toků maďarské vlády vůči menšině je zasazena. Klíčovým aspektem pro realizaci analytické části je představení základních pojmů politiky a rétoriky příbuzenského státu, které bylo provedeno v teoretické části práce.

Další z podmínek je časové vymezení událostí, které autorka považuje za stěžejní k pochopení proměn postojů v rámci trans-hraničních příbuzenských vztahů ve vybraném regionu. Časový rámec analýzy postojů a jejich proměny je v prvním úseku zasazen do období čtvrté vlády Viktora Orbána od roku 2018 až do 24. února 2022, tedy počátku ruské invaze na Ukrajinu. Druhé období je pak ohraničeno počátkem války až do 1. listopadu 2023. Rok 2018 je vybrán na základě stabilní podpory a rétoriky vlád Viktora Orbána kontinuálně od roku 2010, proto není z pohledu autorky nutné časovou periodu rozšiřovat. Maďarské parlamentní volby proběhly v dubnu roku 2018, s počátkem analyzované periody od 1. ledna 2018 je tedy prostor i pro částečnou reflexi předvolebního období.

Proměny postojů a komunikace mateřského státu vůči menšině či obecně v triádě, respektive “kvadriádě” vztahů mezi aktéry této práce, lze popsat na základě mnoha rozličných ukazatelů. Těmi hlavními jsou například praktické politiky přijímané na úrovni vnitrostátní i ty prosazované na úrovni mezinárodní, na základě komunikace skrze sociální sítě, média, na základě projevů a proslovů vládnoucích elit skrze různá politická fóra a národní parlamenty či podporou projektů, sdružení a institucí příbuzenských menšin. Jelikož je práce zaměřená na fenomén či spíše zlomový bod nedávné historie, výběr ukazatelů je nutné přizpůsobit rychle se proměňujícímu prostředí a na to navazující dostupnosti dat v dostatečném rozsahu a vypovídajícím množství.

3.1.Data

Jak je uvedeno v předchozí části práce, zdroj dat, které slouží k obsahové analýze a zodpovězení výzkumných otázek, musely být přizpůsobeny dynamičnosti zkoumané otázky a omezenému časovému rámci. Použitá data musela být dostupná z let 2018, potažmo z části roku 2017 až do současnosti, přičemž za zlomový bod je považováno vypuknutí ukrajinsko-ruské války počínající invazí ruských vojsk na ukrajinské území 24. února 2022.

Jako primární zdroj dat podrobených kvalitativní obsahové analýze v této práci jsou vybrány mediální a parlamentní výstupy čelních představitelů maďarské vlády, především ministra zahraničí a obchodu Petera Szijjárta, jehož role je stěžejní v reprezentaci maďarských zahraničních a hospodářských zájmů směrem k mezinárodnímu publiku, a premiéra Viktora Orbána jako zaštit'ovatele maďarské vládní politiky.

Jako vhodný formát textů jsou vybrány rozhovory maďarského premiéra Viktora Orbána v pořadu státní rozhlasové stanice Kossuth rádió. Vybraný pořad je rozhovorem vedeným moderátorem pouze s ministerským předsedou, který probíhá v intervalu jedenkrát až třikrát v měsíci od konce roku 2017 až doposud. Délka rozhovorů je pravidelně mezi 20 až 30 minutami čistého času v ranním pořadu *Jó reggelt Magyarország!* (Dobré ráno Maďarsko!), dříve nesoucím název *180 perc* (180 minut).

Tento rozhlasový pořad je vybrán kvůli své široké dostupnosti publiku i v zahraničí, a to nejen prostřednictvím internetu, ale i rozhlasové sítě. Zároveň pořad slouží jako prostor pro agregování a formulování sdělení budoucí kroků vlády směrem k širokému maďarskému publiku a subjektivní reflexe premiéra kroků Maďarska v rámci mezinárodního vyjednávání.

Dalším zdrojem jsou projevy obou činitelů v maďarském parlamentu *Országgyűlés*, které jsou dostupné prostřednictvím stenografických záznamů na webových stránkách parlamentu. Pracuje se zde s premisou větší míry výpovědní hodnoty, co se týče detailu komunikovaných postojů představitelů vlády.

Parlamentní projevy a mediální výstupy v maďarských médiích jsou v práci využity díky jejich primárnímu fokusu na maďarské a maďarskojazyčné publikum. Tyto projevy

postojů mají menší tendenci být zatíženy diplomatickou strategií komunikovanou k mezinárodnímu obecnstvu.

Tato diplomová práce má ambicí být kvantitativní analýzou a jak je pro metody kvalitativního výzkumu signifikantní, sběr a analýza dat není lineárním procesem. (Hendl 2008: 227) Od původního záměru z teze diplomové práce k využití každoročních projevů premiéra Orbána na letním festivalu “Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor” v rumunském městě *Tusnádfürdő* bylo v průběhu zpracování dat upuštěno, jelikož se data projeví jako nevhodná. Ačkoliv má festival sloužit k prohlubování vztahů centrální maďarské vlády s příbuzenskými menšinami v sousedních státech, obsah projevů premiéra je velmi generický, zaměřený na ekonomická či celoevropská témata, a tudíž není vhodným ke zkoumání zamýšleného tématu práce.

Transkripce vybraných rozhovorů, pokud nebyly dostupné v hodnověrném oficiálním textovém formátu, byla provedena manuálně či skrze software Sonix, sloužící k automatizované transkripci. Kódování a vizualizace dat je posléze realizována prostřednictvím nástroje Quirkos, který slouží ke kvalitativní analýze a vizualizaci dat.

Pro doplnění k výběru formy dat je nutné zdůraznit, že ačkoliv jsou veřejná vyjádření politických představitelů například podle autorky teorie *Ethnic Bargaining* Erin K. Jenne (2007: 49) ve zkoumání problematiky nejméně věrohodné indikátory záměrů, teoretická část práce a především kapitola **2.3. Maďarsko-maďarské vztahy a příbuzenský aktivismus** má za cíl ilustrovat přímou vazbu mezi rétorikou představitelů maďarských vlád s reálnými politickými kroky.

Obsahová analýza se zaměřuje na identifikaci klíčových témat a okruhu spíše než na jednotlivá slova. Kódování proběhlo kombinovanou formou na základě paragrafů a argumentů. K takovému postupu bylo přistoupeno v důsledku do značné míry překvapivé sporadičnosti explicitního výskytu zmínek o maďarské menšině v Zakarpatí. V návaznosti na téže důvod byla vybrána primárně kvalitativní metoda zaměřující se na celkový kontext zpracovávaných textů.

S texty autorka pracuje v jejich originálním znění v maďarském jazyce. Všechny texty využitě v analýze musely obsahovat zmínku o maďarské menšině. Pro selekci byly využity výrazy “*külhoni magyarok*” = zahraniční Maďaři, využívaný k označení členů přeshraniční komunit. V tomto případě vždy ve spojení s Ukrajinou. “*Kárpátaljai*

magyarok” nebo *“kárpátaljai kisebbség”* = podkarpasťi Maďaři nebo podkarpatská menšina, případně další variace v celkovém kontextu označující danou komunitu.

3.1.1. Obsahová analýza

Metoda analýzy obsahu je v práci použita díky své schopnosti zachytit vývoj v čase a společenské trendy. (Berg 2001: 258-259) Další výhodou je dostupnost dat k provedení analýzy, vzhledem k současné situaci převyšující možnosti sběru dat například formou akčního výzkumu v terénu.

Obsahová analýza využita v této diplomové práci zároveň nepracuje se zakotvenou teorií, přesto je zde jako určité vodítko využita například typologie sekuritizace menšin popsaná Yehonatanem Abramsonem (2023), která byla blíže představena v kapitole 2.1. *Teoretický rámec a přehled literatury* a pojetí maďarských zahraničních menšin Myrou Waterbury (2020b)

Typ Abramsonovy vztahové relace mezi menšinou a příbuzenským státem je zasazen do teorie sekuritizace. Bezpečnostní pohled na menšinovou problematiku v kontextu táhnoucí se ukrajinské krize a války je pro tuto práci záhodný. Obě porovnávané časové periody spadají do doby, kdy se Ukrajina potýkala s absencí míru a vztahy mezinárodního prostředí se státem v konfliktní situaci musely být tomuto faktu uzpůsobeny. Obsahová analýza zde tedy pracuje s premisou, že Maďarsko jako příbuzenský stát postupně mění svůj primární přístup k menšině směrem od menšiny v ohrožení k menšině jako zdroji (bezpečnosti). Myra Waterbury pak fenomén zkoumá v jeho dlouhodobém vývoji.

3.2. Předválečné období 2017 – 2022

Z analyzovaných textů bylo induktivně ze základních argumentačních a paragrafových jednotek vyčleněno základních tematických konceptů. Jsou to témata označená jako:

1. Národní zájmy Maďarska
2. Obhajoba zájmů menšiny
3. Dobré sousedské vztahy
4. Členství Ukrajiny v NATO a EU
5. Ekonomická podpora menšiny

Vzhledem k faktu, že v předválečném období bylo téma Zakarpatských Maďarů méně frekventovaným tématem každodenního politického života, k části analýzy, která se zaměřuje na předválečné období, je využita jen jedna transkripce rozhovoru premiéra Viktora Orbána v Kossuth rádiu 8. listopadu 2019. Nicméně v kontextu této práce, která popsala vývoj postojů maďarské vlády v teoretické části, nepředstavuje absence velkého množství textů s dostatečnou vypovídající hodnotou závažný problém. V této části je analyzováno šest textů, z toho pět je projevů ministra zahraničí Pétera Szijjarta v Parlamentu z 10. prosince 2019, 10. března 2020, 2. června 2020, 15. června 2020 a 16. června 2020.

V pořadí třetí vláda Viktora Orbána, která vládla od roku 2018 se hlásila k základní tezi své zahraniční menšinové politiky, tudíž že menšinové komunity jsou integrální součástí maďarského národa. Ani v jednom z analyzovaných projevů se neobjevila zmínka o občanství či občanech, etničtí Maďaři na Ukrajině jsou vždy označováni za členy maďarské národnostní komunity či menšiny. Zároveň je artikulován respekt k územní celistvosti a suverenitě Ukrajiny.

<p>#16. 6. 2020 Péter Szijjártó v Parlamentu</p> <p><i>Vzhledem k tomu, že v našem případě se hranice země neshodují s hranicemi národa, je od nynějška prioritním úkolem vládní politiky v Maďarsku podpora maďarských komunit za hranicemi. (Szijjártó 2020d)</i></p>	<p>Obhajoba zájmů menšiny</p> <p>Ekonomická podpora menšiny</p>
<p>#10. 3. 2020 Péter Szijjártó v Parlamentu</p> <p><i>Maďarsko přirozeně stojí na straně Ukrajiny, pokud jde o územní celistvost a svrchovanost. (Szijjártó 2020a)</i></p>	<p>Dobré sousedské vztahy</p>

Jak je vyloženo v kapitole 2. 4. *Maďarsko-ukrajinské vztahy a menšinová otázka*, vláda Viktora Orbána začala v období po Euromajdanu významně navyšovat rozpočty na programy své příbuzenské politiky. Základní veřejně prezentovanou premisou pro navyšování prostředků ve fondech je, že podpora menšinových komunit zákonitě povede ke zlepšování vztahů se sousedními státy.

Miliardové výdaje na přeshraniční programy vyvolávají odpor u opozičních poslanců, zejména vzhledem ke stavu domácí ekonomiky a podfinancovaných projektů v oblasti zdravotnictví a vzdělávání. Velké investice do fondů určených na rozvoj vzdělávání v maďarském jazyce, duchovní a kulturní programy, ale i podnikatelské programy vláda, prostřednictvím Petera Szijjárta komunikuje jako nutnou investici a ve shromažďování bude nadále pokračovat.

#16. 6. 2020 Péter Szijjártó v Parlamentu
Pokud bych měl formulovat cíl velmi jednoduše ve vztahu k sousedním zemím, mohu vám říci, že s nimi chceme mít dobré vztahy, protože pokud máme dobré vztahy, je to dobré i pro maďarské národnostní společenství žijící na území dané země. Myslím, že zkušenosti z minulých let to jasně dokazují. Můžeme se také odvolat na dynamiku maďarsko-srbských nebo maďarsko-slovenských vztahů. (Szijjártó 2020d)

Dobré sousedské vztahy

#2. 6. 2020 Péter Szijjártó v Parlamentu
Je tedy i v zájmu maďarské komunity na Zakarpatí budovat dobré vztahy s Ukrajinou. To se podařilo v případě jiných zemí, Srbska nebo Slovenska, kde vztahy v minulosti také nebyly dobré, vybudováním společných úspěchů v praktických oblastech života, pokud jde o energetickou, hospodářskou nebo dopravní spolupráci. (Szijjártó 2020b)

Dobré sousedské vztahy

Zde je vhodné se vrátit k pohledu Myry Waterbury a dalších akademiků, jejichž studium problematiky naznačuje souvislost mezi konstantním nárůstem výdajů v programech příbuzenské politiky a zhoršující se maďarskou ekonomickou situací. Při výčtu některých programů, do nichž vláda investuje, Szijjártó například konkretizuje, že v rámci v roce 2016 zahájených programů přeshraničního hospodářského rozvoje, v jejichž rámci bylo

podpořeno 55 419 podniků a zemědělců z řad etnických Maďarů, investovala vláda 129 miliard forintů ze státního rozpočtu. Finanční podpora menšinové komunity je tedy veřejně a opakovaně komunikovaná, bez snahy pro státní rozpočet nákladné výdaje skrývat či problematiku fondů odklánět k jinému tématu. (Szijjártó 2020d)

Peter Szijjártó se nicméně v rétorice drží principu příbuzenského aktivismu, tak, jak jej definuje Alexandra Lieblich (2019), to znamená s odkazem na posilování komunit v místě jejich bydliště. Na druhou stranu z textů vyplývá, že na rozdíl od členství Ukrajiny NATO, které by nutně nemělo pro Maďarsko přímý pozitivní dopad, není blokování členství souseda v EU, jež by mimo jiné otevřelo hranice a ulehčilo volný pohyb osob, v analyzované době v popředí zájmu vlády.

#8. 11. 2019 Viktor Orbán v rádiu Kossuth

Na Zakarpatí zjevně existují maďarské národní zájmy, protože na Zakarpatí žije nejméně 150 000 Maďarů, kteří nikdy neopustili své vesnice nebo města, a přesto se za posledních sto let stali občany pěti, šesti nebo dokonce sedmi různých entit. To je zranitelná situace a my citlivě vnímáme, co se děje s našimi krajany, když nežijí na maďarském území, a děláme vše pro to, abychom se jich zastali, protože když se jich nezastaneme my, kdo se jich zastane? (Orbán 2019)

Národní zájmy Maďarska
Obhajoba zájmů menšiny

#15. 6. 2020 Péter Szijjártó v Parlamentu

V oblastech obývaných Maďary žijícími za hranicemi bylo investováno 236 miliard forintů na posílení maďarských národnostních komunit za hranicemi, na vytvoření mostu mezi mateřskou zemí a zemí pobytu, na umožnění setrvání v rodné zemi a na její posílení. (Szijjártó 2020c)

Ekonomická podpora menšiny
Dobré sousedské vztahy

#2. 6. 2020 Péter Szijjártó v Parlamentu

Proto jsme se rozhodli pokračovat v Programu hospodářského rozvoje Zakarpatské oblasti, který dosud přinesl na Zakarpatí investice ve výši 19 miliard forintů. Pokračujeme v plánování rozvoje pohraniční infrastruktury, ať už jde o otevření nového hraničního přechodu v Nagyhódosu, rekonstrukci mostu přes Tisu v Záhoní nebo výstavbu silnice spojující Berehovo s Munkácem. Proto bylo důležité, že jsme podepsali dohodu o prodloužení úvěru ve výši 50 milionů USD, kterou Maďarsko poskytuje Ukrajině na realizaci zlepšení pohraniční infrastruktury. Takže si myslím, že z naší strany děláme vše, co můžeme. (Szijjártó 2020b)

Ekonomická podpora menšiny

Dobré sousedské vztahy

Analyzované texty prokazují zřetelnou a takřka neměnnou komunikační vazbu mezi ukrajinským jazykovým zákonem a blokací přístupových rozhovorů do NATO. Vláda vnímá omezování menšinových jazykových práv jako nepřekonatelnou překážku v podpoře Ukrajiny na mezinárodní úrovni. Z hlediska mezinárodních vztahů je takto zatvrzelý postup zarážející, jelikož naznačuje, že vláda přeskočila úroveň jednání na bilaterální bázi. Maďarsko přitom v tomto období kategoricky neodmítá rozšiřování NATO ani Evropské unie. Z prohlášení nicméně vyplývá, že alespoň v deklaratorní rovině panovalo očekávání o bilaterálním posunu ve věci s nástupem nové administrativy prezidenta Volodymyra Zelenského. Tento předpoklad se však dle kabinetu Viktora Orbána nenaplnil.

Nekonzistentní se ale také zdá podpora členství státu v EU a nikoliv v NATO. Ačkoliv Szijjártó vypichuje původní podporu ukrajinských přístupových jednání s EU a nenaznačuje, že by v budoucnu tuto politiku vláda měnila, blokování téže v rámci NATO

označuje za vyjednávací nástroj, který Maďarsku "zbyl" poté, kdy naopak podpořilo sbližování s EU.

*#8. 11. 2019 Viktor Orbán v rádiu Kossuth
Ukrajina podepsala smlouvu s NATO, v níž se chce přiblížit k NATO a v níž se zavázala, že v příštích letech nebude omezovat práva menšin žijících na jejím území, včetně práv Maďarů. Může se tedy přiblížovat k NATO, protože je ochotna sdílet hodnotu, světový názor, že menšinám žijícím na území zemí musí být poskytnuto to, co jim náleží. Ukrajina se k tomu zavázala. Teď se samozřejmě práská bičem na záda Maďarů, když to Ukrajinci nedělají, ale to není jen maďarská záležitost, protože jak můžeme chtít spolupracovat s někým, kdo nedodrží klauzuli jasně uvedenou v dohodě uzavřené před rokem a půl? (Orbán 2019)*

Členství Ukrajiny v NATO a EU

Obhajoba zájmů menšiny

*#11. 8. 2019 Viktor Orbán v rádiu Kossuth
Jsem přesvědčen, že dojde ke změně, protože Ukrajina měla po mnoho let protimaďarskou vládu a nyní je tam nový prezident a nová administrativa se těžko rozjíždí, ale dělá pokroky. Věřím, že nový prezident nebude prosazovat protimaďarskou politiku a že se nám naopak podaří rozvinout úzkou ukrajinsko-maďarskou spolupráci. To by bylo dobré pro Ukrajince, dobré pro*

Obhajoba zájmů menšiny

Dobré sousedské vztahy

<p><i>Maďarsko i pro Zakarpatské Maďary. (Orbán 2019)</i></p>	
<p>#10. 12. 2019 Péter Szijjártó v Parlamentu</p> <p><i>V kontextu vztahů mezi NATO a Ukrajinou bych vám, vážení poslanci, rád řekl, že to, co Ukrajina udělala a dělá maďarské národnostní komunitě na Zakarpatí, je nepřijatelné. (Szijjártó 2019)</i></p>	<p>Obhajoba zájmů menšiny</p> <p>Členství Ukrajiny v NATO a EU</p>
<p>#10. 12. 2019 Péter Szijjártó v Parlamentu</p> <p><i>Na summitu NATO se objevila otázka Ukrajiny, dali jsme jasně najevo, že budeme blokovat a vetovat další sbližování mezi NATO a Ukrajinou, dokud Ukrajinci nesplní své mezinárodní závazky, které přijali i vůči NATO, a to neustále zlepšovat dodržování práv menšin. (Szijjártó 2019)</i></p>	<p>Členství Ukrajiny v NATO a EU</p> <p>Obhajoba zájmů menšiny</p>
<p>#10. 3. 2020 Péter Szijjártó v Parlamentu</p> <p><i>Rád bych však zdůraznil, že blokování a vetování schůzek NATO-Ukrajina bude pokračovat, dokud se nedohodneme na tom, jak vrátit odebraná práva menšinám. (Szijjártó 2020a)</i></p>	<p>Členství Ukrajiny v NATO a EU</p> <p>Obhajoba zájmů menšiny</p>
<p>#10. 3. 2020 Péter Szijjártó v Parlamentu</p> <p><i>Na základě vlastních zkušeností se domníváme, vážený pane poslanče, vážené kolegyně a kolegové, že pokud</i></p>	<p>Obhajoba zájmů menšiny</p> <p>Členství Ukrajiny v NATO a EU</p>

nemáme nějaké páky, jsme bezmocní. Poté, co jsme byli nejhlasitějšími zastánci asociační dohody mezi EU a Ukrajinou a podporovateli zavedení bezvízového styku pro Ukrajince, o pět dní později ukrajinský parlament prosadil zákon, který začal Maďarům odebírat jazyková práva ve školství. (Szijjártó 2020a)

Otázka maďarských národních zájmů pak dominuje v kontextu vztahů s Ruskem. Oba představitelé poukazují na jakousi pragmatickou zahraniční politiku, kdy je nutné udržovat spolupráci mezi “jihem, západem i východem”, přičemž nelze přistupovat k politice, která by maďarskému průmyslu zavírala dveře na exportní či importní trhy.

Z dokumentů přesto nevyplývá téměř žádná sounáležitost s ruskou menšinovou otázkou na Ukrajině. Problémy jazykového či školského zákona jsou komunikovány jako samostatná problematika. V jednom z případů nicméně Péter Szijjártó určitou společnou charakteristiku deklaruje, kdy je dotazován na důvod diplomatického utužování vztahů s Ruskou federací opozičními politiky.

*#8. 11. 2019 Viktor Orbán v rádiu Kossuth
Takže my chceme dodávat do Německa, Turecka a Ruska a oni chtějí dodávat sem a my to musíme regulovat tak, aby mohli v Maďarsku provádět hospodářskou činnost, která nepoškozuje maďarské konkurenty, zatímco my tam můžeme prodávat zboží, které jsme schopni vyrábět v Maďarsku. (Szijjártó 2019)*

Národní zájmy Maďarska

#15. 6. 2020 Péter Szijártó v Parlamentu

Takže si můžete myslet, že bychom měli sbírat nepřátele, můžete si myslet, že bychom se měli vzdát politiky otevírání se Východu, a můžete si myslet, že... Nechceme konkurovat berlínskému leteckému mostu, nechtěli jsme, takže jsme neměli takové ambice, a já si myslím, že bychom se neměli frustrovat věcmi, na které ambice vůbec nemáme. Ale podstatné je, že kdybychom neměli vyváženou zahraniční politiku, kterou jsme máme, tak by prostředky na obranu, na obranu zdraví, nemusely do Maďarska dorazit včas a v dostatečném množství. (Szijártó 2020c)

Národní zájmy Maďarska

#3. 10. 2020 Péter Szijártó v Parlamentu

A jak můžeme spolupracovat s ostatními zeměmi, které mají menšiny na Ukrajině?: no, zdá se, že jsme zvolili jinou taktiku, jak na to upozornili téměř všichni moji kolegové. (Szijártó 2020a)

Členství Ukrajiny v NATO a EU

Národní zájmy Maďarska

3.3. Válka na Ukrajině

Z analyzovaných textů bylo induktivně ze základních argumentačních a paragrafových jednotek vyčleněno sedm základních tematických okruhů, jsou to témata označená jako:

1. Podpora suverenity Ukrajiny
2. Není to naše válka
3. Maďarsko jako mírotvůrce
4. Obhajoba zájmů menšiny
5. Naši Maďaři/občané
6. Uprchlíci versus migranti
7. Národní zájmy Maďarska

Textů bylo zpracováno celkem jedenáct, z toho sedm se váže k premiérovi Orbánovi a čtyři k ministrovi zahraničí Szijjártovi. Jedná se o čtyři rozhovory premiéra v rádiu Kossuth ze 4. března 2022, 7. ledna 2022, 24. února 2023 a 27. října 2023 a tři projevy ve sněmovně z 16. května 2022, 27. února 2023 a 25. září 2023. Zbývající analyzované dokumenty jsou projevy Pétera Szijjártó v Parlamentu z 24. května 2022, 10. března 2022, 6. března 2023 a tisková konference z 5. července 2023.

Obecně lze z dat vyčíst skutečnost, že Budapešť po zahájení vojenské invaze na Ukrajinu jasně deklarovala určitou míru podpory pro Ukrajinu. Uznala suverenitu a integritu státu a neospravedlnitelnost napadení ze strany Ruské federace. Z projevů je zřejmé, že oba představitelé cítili potřebu jasně odmítnout spekulace o přímém zapojení Maďarska do konfliktu či zájem o anexi Zakarpatské oblasti či jakoukoliv vojenskou intervenci.

<p>#16. 5. 2022 Viktor Orbán v Parlamentu</p> <p><i>V této válce je Ukrajina agresorem a Rusko agresorem, což je důvod, proč podporujeme Ukrajinu a proč jsme zahájili největší operaci humanitární pomoci v historii Maďarska. (Orbán 2022c)</i></p>	<p>Podpora suverenity Ukrajiny</p>
<p>#10. 3. 2022 Péter Szijjártó v Parlamentu</p> <p><i>Stojíme na straně Ukrajiny, stojíme na straně ukrajinského lidu a stojíme na straně územní celistvosti a svrchovanosti našeho souseda. (Szijjártó 2022a)</i></p>	<p>Podpora suverenity Ukrajiny</p>
<p>#10. 3. 2022 Péter Szijjártó v Parlamentu</p> <p><i>Válka je nejhorší možný scénář. Válka není řešením ničeho, a proto je důležité mít jasno: Maďarsko jasně a jednoznačně odsoudilo vojenskou agresi proti Ukrajině. (Szijjártó 2022a)</i></p>	<p>Podpora suverenity Ukrajiny</p>

Otázku zapojení Maďarska a maďarských občanů do války představitelé pojmají značně tendenčně, na základě výhodnosti argumentu v kontextu celé promluvy. Na jednu stranu oba státníci velmi silně artikuluji fakt, že válku nevnímají jako svou a s Maďarskem nemá konflikt nic společného. S postupujícími boji však členy maďarské komunity, kteří padli ve válce označují za oběť, kterou Maďarsko v bojích přináší.

V další promluvě pak premiér odmítá historické paralely a připodobnění současné situace Ukrajiny se sovětským vlivem na Maďarsko před rokem 1989 vnesené opozičními poslanci na půdě sněmovny ve snaze zvýšit podporu napadené Ukrajiny. Taková argumentace je přítomná v textech vícekrát, oba představitelé kategoricky nesouhlasí s

nahlížením na válku pohledem historických křivd a necítí se být zodpovědní za jiný druh podpory než té humanitární.

*#24. 2. 2023 Viktor Orbán v rádiu Kossuth
My, Maďaři, maďarský lid, Maďarsko,
nejsme zodpovědní za válku, která vypukla
v našem sousedství. Není to naše válka.
Maďarsko a maďarský lid však již za tuto
válku zaplatili příliš vysokou cenu a nikdo
nemůže očekávat, že zaplatíme ještě vyšší
cenu. (Orbán 2023a)*

Není to naše válka

*#27. 2. 2023 Viktor Orbán v Parlamentu
Mluvíte o Ukrajině, děláte paralely s
Maďarskem, jako byste mluvil o
Maďarsku. Stažení ruských vojsk v roce
1989 jste zmínil jedním dechem jako
současnou válku, ale to jsme byli my,
Maďaři, teď to nejsme my. Není problém
v tom, že nerozlišujete mezi zeměmi? Není
to tak, že stavíte Ukrajinu na stejnou
úroveň jako Maďarsko? Myslím, že to je
ten problém. Nemůžete Ukrajinu
považovat za Maďarsko, protože to je
Ukrajina a to je Maďarsko. (Ferenc
Gyurcsány odchází. Potlesk z řad
vládních stran.) Velmi dobře! Protože to
je podstata věci. (Orbán 2023b)*

Není to naše válka

Rétorika jasného odmítnutí ruské agrese a maximální míra podpory se nicméně s postupujícím časem proměňovala směrem k výzvám k mírovým jednáním a jasnému vymezení se proti jakékoliv participaci Maďarska v konfliktu. Už od poloviny roku 2022 je zřejmá primární komunikace ve smyslu úplného klidu zbraní a mírového vyjednávání. Reflexe ochoty stran vyjednat není ve vyjádřeních obsažena.

#16. 5. 2022 Viktor Orbán v Parlamentu

Mám za to, že každý, kdo dodává zbraně, je jednou nohou ve válce. Jsme pro mír, mír buduje, válka ničí, chceme okamžité příměří a mírová jednání a slibuji vám, že za naším stanoviskem budu stát. (Orbán 2022c)

Maďarsko jako mírotvůrce

#24. 5. 2022 Péter Szijjártó v Parlamentu

Proto máme zájem na tom, aby na Ukrajině co nejdříve zavládl mír. Maďarsko je na straně míru a udělá vše pro to, aby mír v sousední zemi podpořilo. (Szijjártó 2022b)

Maďarsko jako mírotvůrce

V prohlášeních je identifikovatelná podpora úplného klidu zbraní i z ekonomického hlediska, válečná inflace je protěžovaná především v dokumentech z roku 2023. To je také úzce svázané s častou zmínkou o prohrané válce, velkých ztrátách na životech na ukrajinské straně a především o “nefunkčním plánu”, do kterého se Evropská unie rozhodla zapojit. Plán má spočívat v nekonečných dodávkách zbraní a munice a bez potřeby přímého zapojení se do konfliktu.

Dominantním prvkem ve všech zkoumaných textech je artikulace maďarských vnitřních zájmů. Toto téma výrazně převyšuje komunikaci ve smyslu zájmů menšiny zasažené válkou.

Nejčastěji je v promluvách obsaženo téma ruských komodit, především plynu, na kterém jsou maďarský průmysl i domácnosti závislé. Ačkoliv se v projevech z roku 2023 začíná objevovat snaha o hledání alternativních zdrojů, především je komunikována spolupráce s Tureckem, ruské energie jsou stále v popředí zájmu. (Orbán 2023c)

V otázce plynu, na rozdíl od ropy, je zřetelně a opakovaně deklarovaná úplná blokáce jakýchkoliv jednání na mezinárodní úrovni v rámci sankcí či jiného typu omezování.

<p><i>#27. 2. 2023 Viktor Orbán v Parlamentu</i></p> <p><i>Ukrajinců si vážíme, pomáháme jim, dáváme jim vše, co můžeme, ale nemůžeme je stavět nad sebe. Zájmy Ukrajiny nikdy nesmí být nadřazeny zájmům Maďarska a nikdy nesmí být nadřazeny zájmům maďarského lidu. (Orbán 2023b)</i></p>	<p>Národní zájmy Maďarska</p>
<p><i>#10. 3. 2022 Péter Szijjártó v Parlamentu</i></p> <p><i>Přeprava zemního plynu není ideologickou, politickou nebo filozofickou otázkou, ale otázkou fyzickou. Buď jsou zdroje plynu, nebo nejsou; buď jsou plynovody, nebo nejsou. Již sedm let jednáme o tom, aby americká společnost ExxonMobil těžila plyn z plynového pole v rumunské oblasti Černého moře, a sedm let se rozhodnutí odkládá. V této oblasti není žádný další zdroj plynu. (Szijjártó 2022a)</i></p>	<p>Národní zájmy Maďarska</p>

#1. 7. 2022 Viktor Orbán v rádiu Kossuth
Proto jsme na začátku uvedli, že
nebudeme jednat o žádném návrhu na
omezení dodávek plynu do Maďarska a
ztížení našeho přístupu k ruskému plynu.
(Orbán 2022d)

Národní zájmy Maďarska

Jeden ze zkoumaných textů je v této souvislosti vhodnou ilustrací kombinace prosazování domácích zájmů a menšinových práv. Text se svou délkou a formou vymyká ostatním analyzovaným proslovům. Jedná se o krátkou tiskovou konferenci ministra zahraničí. Ministr ve svém prohlášení využívá menšiny na Ukrajině ke zdůraznění své výzvy ke stažení největší maďarské banky z ukrajinského sankčního seznamu “podporovatelů války”. Banka OTP bank po ruské invazi nepřerušila své aktivity na území Ruska. Ministr začíná obsáhlou výzvou k navrácení jazykových práv menšině a konstatuje, že Maďarsko vždy, bez ohledu na geopolitickou situaci, bude podporovat svou příbuzenskou menšinu, která má být utlačována ze strany Kyjeva. Plynule pak navazuje ultimátem směrem k ukrajinské vládě k okamžitému odstranění banky OTP ze sankčního seznamu a v případě, že žádosti nebude vyhověno, Maďarsko zablokuje finance z Evropského mírového nástroje.

Ekonomické zájmy hrají prim i v případě sankcí, ty Maďarsko podporuje, ale pouze za účelem jednoty EU. Nespokojenost nicméně stoupá s přibývajícimi balíčky a s dopady na rozpočty a projevuje se to ve stupňování výzev k mírovým jednáním.

#5. 7. 2023 Péter Szijjártó na tiskové
konferenci

Co se týče případu největší maďarské
banky, největší maďarská banka na
Ukrajině byla zařazena na seznam
mezinárodních sponzorů války, což je

Národní zájmy Maďarska

---

samozřejmě směšné. Důvody jsou směšné, jsou to lži, nemají vůbec žádný reálný základ. Proto i nadále požadujeme, aby ukrajinské orgány, aby OTP byla z tohoto konkrétního seznamu vyškrtnuta. A dokud se tak nestane, neschválíme uvolnění žádné další platby z Evropského mírového nástroje členským státům na dodávky zbraní na Ukrajinu. (Szijjártó 2023b)

#1. 7. 2022 Viktor Orbán v rádiu Kossuth
Na jedné straně tu máme ukrajinsko-ruskou válku, kde chceme Ukrajincům pomoci a přestože Maďarsko nikdy nebylo zastáncem politiky sankcí, většina zemí EU z nějakého důvodu věří, že sankce mohou přinést výsledky. A protože nechceme narušovat evropskou jednotu a nechceme každý týden vetovat nějaké nové sankční opatření, raději jdeme s proudem. (Orbán 2022d)

Národní zájmy Maďarska

Postoj k tématu přístupových rozhovorů k Severoatlantické alianci je i se začátkem války neměnný. Premiér i ministr zahraničí komunikují neochotu ustoupit od blokování rokování s Ukrajinou, přičemž se odkazují na návrat ke statusu quo v případě menšinových jazykových práv.

Maďarsko rozhovory nepřetržitě blokuje od roku 2018 blokuje přístupové rozhovory, přičemž veřejně prezentovaným důvodem je přijetí nového ukrajinského školského (v roce 2017) a následně i jazykového zákona (v roce 2019).

Ačkoliv jsou menšinová práva stále hlavním prezentovaným důvodem neochoty Maďarska vyjednat nad členstvím Ukrajiny, se začátkem války je artikulovaná i

neochota se jakkoliv nechat “zatahovat” do cizí války, stejně jako je tomu v případě dodávek zbraní.

V případě přístupových rozhovorů s EU prošlo stanovisko vývojem. V červenci 2022 premiér uznal výhodnost vstupu Ukrajiny do EU i vzhledem k příbuzenské menšině, ke konci je však již patrná skepse, především v případě zrychleného řízení.

<p>#27. 2. 2022 Viktor Orbán v Parlamentu</p> <p><i>Bez ohledu na současný právní postoj k členství v NATO, který říká, že nikdy nelze přijmout zemi, která je ve válce, i když to je také jen pravidlo vytvořené člověkem, ještě uvidíme, ale je jasné, že bychom si měli desettisíckrát rozmyslet další rozšiřování NATO na východ. (Orbán 2023b)</i></p>	<p>Není to naše válka Národní zájmy Maďarska</p>
<p>#16. 5. 2022 Viktor Orbán v Parlamentu</p> <p><i>NATO je obranná aliance. Neměla by být v pokušení provádět útočné vojenské akce mimo své členské státy. Nesmí se změnit z obranné aliance ve vojenskou válečnou alianci. NATO není a nesmí se stát “Ententou” (Trojdohodou). (Orbán 2022c)</i></p>	<p>Není to naše válka Národní zájmy Maďarska</p>
<p>#1. 7. 2022 Viktor Orbán v rádiu Kossuth</p> <p><i>Co stojí za to říci, je, že jsme Ukrajině udělili status kandidátské země. Je to složitý proces, je třeba projít třemi nebo čtyřmi hlavními etapami. Prvním krokem je status kandidátské země, ale to ještě neznamená, že se začne jednat, protože</i></p>	<p>Obhajoba zájmů menšiny</p>

před zahájením jednání musí být splněny podmínky pro jednání. To se týká nás Maďarů, protože pokud chtějí Ukrajinci jednat, musí splnit očekávání Evropské unie, řekněme, včetně našich maďarských očekávání, která se týkají tam žijících menšin, včetně Maďarů žijících na Zakarpatí. (Orbán 2022b)

Téma, které se z dat opakovaně vynořovalo, souvisí s vnímáním stran konfliktu představiteli maďarské vlády. Už v prvních dnech invaze vládní činitelé jasně odmítli jakýkoliv export zbraní na území Ukrajiny, včetně zákazu tranzitu munice přes území Maďarska z ostatních zemí. Odůvodněním byla většinově deklarace, že Maďarsko je na straně míru a necítí se být součástí konfliktu. Peter Szijjártó a Viktor Orbán také využívají přítomnosti etnických Maďarů v na území Zakarpatí jako argument pro neumožnění exportu zbraní přes své území .

V kontrastu s odmítáním zbrojní podpory Maďarsko vyzývá k investicím do vlastní armády. Opakovaně je utvrzována pevná pozice Maďarska v NATO a směřována výzva k většímu úsilí v posilování obranyschopnosti východního křída Severoatlantické aliance. (Orbán 2022d) (Orbán 2023a) (Orbán 2023b)

*#16. 5. 2022 Viktor Orbán v Parlamentu
Mám za to, že každý, kdo dodává zbraně,
je jednou nohou ve válce. (Orbán 2022c)*

Není to naše válka

*#10. 3. 2022 Petér Szijjártó v Parlamentu
Ačkoli to opoziční kandidát na premiéra
to považuje za zradu, vláda se rozhodla
nedovolit tranzit smrtících zbraní z
Maďarska přímo na Ukrajinu. Taková
zásilka smrtících zbraní je považována za*

Není to naše válka
Obhajoba zájmů menšiny

<p><i>vojenský cíl, který má být zničen druhou válčící stranou, tedy nepřítelem. Nemůžeme vystavit maďarský lid, ať už na území Maďarska, nebo v Zakarpatí, nebezpečí umístění vojenského cíle, který má být zničen v bezprostřední blízkosti místa jejich bydliště. (Szijjártó 2022a)</i></p>	
<p><i>#4. 3. 2022 Viktor Orbán v rádiu Kossuth</i> <i>Převést zbraně z Maďarska, řekněme, do Zakarpatí a udělat z konvoje projíždějícího Zakarpatím vojenský cíl v místě, kde není válka, znamená, že jsme tam přivedli válku, že jsme tam vyprovokovali válku. (Orbán 2022a)</i></p>	<p>Není to naše válka Obhajoba zájmů menšiny</p>

Svého zvláštního postavení ve věci války na Ukrajině, vláda využila ve volební kampani. Kampaň Fideszu se od začátku války zaměřovala na dichotomii války a míru a výhra vládnoucí strany ve volbách měla být referendem o postoji Maďarska a Maďarů v celé “Karpatské kotlině” k válce obecně, tedy především včetně podpory ve zbrojení. (Orbán 22a) (Orbán 2022d)

Premiér z volebního výsledku vyvozuje i postoj ukrajinské příbuzenské menšiny k válce a vítězství Fideszu, které je “na straně míru”, ospravedlňuje umírněný postoj k posilování ukrajinských válečných kapacit.

<p><i>#16. 5. 2022 Viktor Orbán v Parlamentu</i> <i>Děkuji všem svým krajanům zpoza hranic i za nimi, ať už v místě jejich narození, nebo ve vzdáleném koutě světa, za to, že se podíleli na společném rozhodnutí maďarského národa, které určilo směr</i></p>	<p>Naši Maďaři/občané Není to naše válka</p>
--	--

vývoje naší země na čtyři roky. (Orbán 2022c)

Maďarsko se v zejména v jedné záležitosti spojené s válkou na Ukrajině výrazně odchyluje od pohledů dalších nacionalisticko-populistických stran v Evropě, od jejichž postojů nejen ohledně války na Ukrajině se tradičně neodchyluje, například v tradičním volání po mírových jednáních. Vláda Viktora Orbána nevolá po navrácení bojeschopných mužů povoláných v některé z vln mobilizací.

Absenci výzev k vyhoštění a navrácení bojeschopných mužských migrantů na území Ukrajiny můžeme vnímat jako podpurný argument pro potvrzení teze Myry A. Waterbury. Ta ve svých studiích maďarského příbuzenského nacionalismu a aktivismu vnímá kroky vlády z hlediska zdrojů, které státu maďarsky hovořící migranti mohou poskytovat. (Waterbury 2010: 6-7) (Waterbury 2020b: 973,977) A zdroje Maďarsko potřebuje především kvůli nedostatku pracovní síly a zpomalující ekonomiky. Specificky u skupiny příchozích uprchlíků s dvojitým občanstvím, kteří se trvale přesídlí na území státu, pak získání trvalé adresy znamená i získání plných volebních práv. Zahraniční občané Maďarska, jež nemají nahlášenou adresu na území státu, mohou volit jen jedním hlasem v rámci celostátní kandidátky, druhý hlas nabývají ve svém volebním okrsku jen ti pobývající na území.

#25. 9. 2023 Viktor Orbán v Parlamentu

Desetitisíce uprchlíků z Ukrajiny našly nový a bezpečný domov v Maďarsku, a to jak Maďaři, tak Ukrajinci ze Zakarpatí. Ti, kteří uprchli před válkou, našli v Maďarsku bezpečí, děti, ženy i muži. Rád bych informoval sněmovnu, že maďarská vláda letos na podzim nevyhová žádosti

Uprchlíci versus migranti

*ukrajinské vlády a nikoho nebudeme nutit
k návratu na Ukrajinu.*

Na rozdíl od předválečného období se vláda také začala přihlašovat ke svým “občanům”. Příbuzenská menšina je stále primárně označována za zahraniční komunitu a etnickou menšinu, tedy entitu, za jejíž dobré životní podmínky má zodpovědnost především hostující stát. To je využíváno u výzev směrem k Ukrajině a mezinárodním partnerům, ve kterých Maďarsko požaduje navrácení jazykových práv. Takové výzvy jsou většinou zasazeny do širšího rámce požadavků, mezi které patří zahájení mírových jednání, sankce, více financí pro maďarskou armádu a pohraniční stráž a další. Překvapivým obratem je pak využití existence dvojího občanství zakarpatských Maďarů k prokázání obětí, které Maďarsko v kontrastu se západními partnery přináší.

*#24. 2. 2023 Viktor Orbán v rádiu Kossuth
Ani tady v Maďarsku ve veřejném diskurzu
o válce nedominuje skutečnost, že v
Zakarpátí, které je součástí Ukrajiny, žije
početná maďarská komunita, a mluvíme o
150 až 200 tisících našich spoluobčanů.
Někteří z nich jsou dokonce maďarskými
občany. Někteří z nich byli odvedeni, muži
byli odvedeni na frontu a tam umírají.
Takže zatímco je Maďarsko kritizováno,
zatímco je na nás v Bruselu vyvíjen nátlak,
jsme jedinou zemí v Evropské unii, která
není ani ruská, ani ukrajinská, a přesto je
nucena přinášet lidské oběti. A tady
ztrácíme Maďary po stovkách. Ted'
pomáháme jejich rodinám, ale snažíme se
přesně sledovat, kdo umírá, jak umírá a
jak je spojen s maďarským státem. A*

Naši Maďaři/občané

Není to naše válka

*snažíme se pomáhat rodinám, sirotkům.
(Orbán 2023a)*

#6. 3. 2023 Péter Szijjártó v Parlamentu

Když se nás naši přátelé na Západě snaží poučovat o naší nedostatečné angažovanosti nebo o tom, že jsme Ukrajině dostatečně nepomohli, nabízí se otázka, kolik životů už ztratili. Protože nevíme o žádném Němci, Čechovi, Belgičanovi nebo Holanďanovi, který by zemřel na frontové linii, a díky Bohu, ať to tak zůstane, ale ať nás nikdo nepoučuje o podpoře nebo angažovanosti. (Szijjártó 2023a)

Naši Maďaři/občané

Dalším částečně navazujícím tematickým okruhem je důkladné rozlišování mezi uprchlíky z Ukrajiny a migranty přicházející balkánskou cestou. Maďarsko je dle Viktora Orbána jedinou zemí, která je zasažena v obou proudech pohybu osob a je tak členským státem EU, do něhož by měly směřovat další finanční zdroje. Oba představitelé své argumenty staví na silně nadhodnocených číslech (vizte příloha 1) a k demonstraci míry zatížení země využívají především počty lidí, kteří překročili hraniční přechod mezi Ukrajinou a Maďarskem, nikoliv počty udělených dočasných ochran. Orbán v červenci 2022 uváděl přes 800 tisíc ukrajinských uprchlíků a Szijjártó 724 639 k 24. květnu 2022. (Orbán 2022d) (Szijjártó 2022b)

*#4. 3. 2022 Viktor Orbán v rádiu Kossuth
Samozřejmě jsou tu i Zakarpatští Maďaři
a Zakarpatští Ukrajinci, a ty dobře známe,
protože jsou naši, nebo jsou tady v
sousedství, ale přichází mnoho lidí a stále
více Ukrajinců z Ukrajiny a ze třetích zemí
přichází zevnitř. (Orbán 2022a)*

Uprchlíci versus migranti

Naši Maďaři/občané

*#1. 7. 2022 Viktor Orbán v Parlamentu
Pro nás je důležité si uvědomit, že
Maďarsko se nachází ve zvláštní situaci.
Ve složitější situaci než kterákoliv jiná
země EU. Protože jsou země, které jsou
postiženy záplavou ukrajinských
uprchlíků, řekněme Polsko. A jsou i jiné,
které jsou postiženy přílivem migrantů z
jihy, například Chorvatsko, Slovinsko
nebo Rumunsko. Ale pouze Maďarsko, do
jisté míry Rumunsko, ale opravdu pouze
Maďarsko. (Orbán 2022d)*

Uprchlíci versus migranti

Národní zájmy Maďarska

3.3.1. Příbuzenská menšina ve válce

V analyzovaných dokumentech deklarovaná vládní podpora zakarpatské příbuzenské menšiny se jeví stabilní. Představitelé se nijak od příbuzenských programů a dosavadních vazeb nedistancují. Neobjevují se ani žádné iredentistické výzvy či volání po autonomii.

Bezprostředně po začátku války Viktor Orbán vyzývá domácí “levici“, aby neoznačovala zakarpatské Maďary za rusofilní a sám vyhláší dočasný klid zbraní v otázce menšinových práv a přislíbí plnou podporu etnickým Maďarům i ukrajinským uprchlíkům.

#4. 3. 2022 Viktor Orbán v rádiu Kossuth

Stalo se něco ještě závažnějšího, protože to, co mě nejvíce zarazilo a čemu jsem zprvu nemohl uvěřit, bylo to prohlášení levice, že Maďaři na Zakarpatí jsou proruští. To je přece udání!

Ne ledajaké udání, ale válečné udání Maďarů. Maďaři měli problémy na Zakarpatí už dříve. Teď je válka, a my je nevytahujeme, nepřetřásáme je, Ukrajinci bojují o život, a my nevytahujeme stížnosti, které jsme měli nebo neměli, protože to teď není možné. (Orbán 2022a)

Obhajoba zájmů menšiny

Naši Maďaři/občané

#16. 5. 2022 Viktor Orbán v Parlamentu

Z hlediska počtu jsme přijali největší počet uprchlíků a budeme pomáhat ukrajinským uprchlíkům, kteří to potřebují. Ponecháváme nyní stranou skutečnost, že v minulosti

docházelo k porušování práv Maďarů na Zakarpatí, a také to, že ukrajinský prezident a vláda otevřeně zasahovali do maďarské volební kampaně a podporovali naše protivníky; navzdory tomu všemu se Ukrajinci mohou na Maďarsko a maďarskou vládu spolehnout. (Orbán 2022c)

Vláda navazuje v reakci na začátky bojů a příliv uprchlíků na spolupráci s Maďarským kulturním svazem Zakarpatí KMKSZ a finance poskytuje i prostřednictvím programů jako je A “Híd Kárpátaljáért” (Most pro Zakarpatí). (Szijjártó 2022a) (Szijjártó 2022b)

Slíbené příměří dlouho nicméně netrvá a Budapešť opět řadí do popředí zájmu v souvislosti se vztahy s Ukrajinou menšinová práva. V rámci referování o vyjednáváních na úrovni Evropské unie a NATO se oba představitelé vrací k otázce jazykových práv a převládá i volání po návratu ke statusu quo, tentokrát před rokem 2015. (Szijjártó 2023b) Jak je popsáno v předešlé kapitole děje se tak především v rámci jednání o vojenské podpoře a fondech EU a NATO určených k nákupu zbraní a munice pro členské státy k vyslání na území Ukrajiny.

Podmínky pro posun ve vyjednáváních o přičlenění Ukrajiny k mezinárodním organizacím tedy z maďarského pohledu počátkem války nenastaly a spor nadále přetrvává, především na úrovni NATO.

Co se týče otázky občanství, je pozorovatelný určitý posun v otevřené komunikaci existence dvojího občanství. Výzvy směrem k propuštění branců s maďarským občanstvím na území Maďarska však nezaznívají. Maďarští vládní představitelé naopak komunikují zapojení maďarských občanů do bojů jako obět', kterou přináší. Určitá kritika ke způsobům “nucené“ mobilizace zakarpatských etnických Maďarů se nicméně objevuje. (Orbán 2023a)

U mobilizovaných etnických Maďarů, kteří se na území Maďarska legálně či nelegálně již dostali, Viktor Orbán deklaroval neochotu je navracet. Je však nutné upozornit, že ohlášení bylo generické a vyplývá z něj, že by země nenavracela ani ukrajinské občany, kterým poskytla země na svém území zázemí.

#6. 3. 2023 Péter Szijjártó v Parlamentu

Příslušníci maďarské komunity v Zakarpatí jsou také pravidelně odváděni do ukrajinské armády. Bohužel jsme viděli videa, která ukazují obzvláště brutální techniky odvodů. Zajímavé je, že organizace na ochranu lidských práv v takových chvílích mlčí. Přitom mnozí z odvedených zakarpatských Maďarů již zemřeli na frontě. (Szijjártó 2023a)

Naši Maďaři/občané

Není to naše válka

4. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zanalyzovat proměnu postojů maďarské vlády k maďarské menšině osidlující převážně západní část Ukrajiny v reakci na přechod zamrzlého lokálního konfliktu na východě Ukrajiny do agresivní války mezi Ukrajinou a Ruskou federací, potažmo proruskými separatisty. Premisou práce byla teze, že počátek agresivního ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny může představovat mimořádnou zlomovou událost s potenciálem ovlivnit vzájemnou interakci aktérů triády vztahů mezi Maďarským jako příbuzenským státem (kin-state), příbuzenskou menšinou (kin-minority) a Ukrajinou jako hostujícím státem (host-state).

Práce se pomocí historického a teoretického výkladu a prostřednictvím kvalitativní obsahové analýzy pokusila odpovědět na otázku:

Proměnil začátek války mezi Ukrajinou a Ruskou federací postoj maďarské vlády k maďarské menšině na Ukrajině? A jakým způsobem.

Kromě představení teoretickým rámců příbuzenských mezistátních vztahů, které naznačovaly možný posun v postojích a vnímání menšiny příbuzenským státem, bylo v práci podrobeno kvalitativnímu rozboru dohromady sedmnáct projevů čelních představitelů současné maďarské vlády, které se svým obsahem zabývaly postoji a politikami vlády vůči zahraniční etnické komunitě obývající západní část území Ukrajiny.

Práce komparací v čase do určité prokázala úzké a frekventované vztahy mezi příbuzenskou menšinou a příbuzenskou vládou a prokázala také stabilní pozitivní sentiment ve vztahu kabinetu Viktora Orbána k zakarpatské komunitě. Potvrdila se také kontinuální podpora menšinových práv i s použitím mezinárodního vlivu příbuzenského státu.

Bylo tedy prokázáno, že pozitivní vztah k menšině a podpůrná politika spíše nemá v současnosti tendenci být reformována. Nicméně, díky hypotetickým premisám rozvinutým z odborné literatury a praktické examinaci postojů Maďarska z hlediska příbuzenského aktivismu a sekuritizace menšin, vyvstala z práce budoucí potřeba hlubšího prozkoumání možných změn motivací politik a postojů Maďarska vůči menšině.

Další otázka, kterou by mohl rozvinout navazující výzkum je, zda se sekuritizační diskurz této konkrétní menšiny proměňuje v politikách maďarského státu od vnímání komunity jako “menšiny v ohrožení“ k menšině jako zdroji bezpečnosti, dle definice Yehonatana Abramsona (2019). Předběžné závěry, které je možné vyvozovat z této práce jsou, že se diskurz posouvá, nemusí tomu však být nutně vlivem války, ale dalších komplexních faktorů, které ovlivňují nejen ekonomickou a bezpečnostní situaci příbuzenského státu i příbuzenské menšiny.

Ke konečnému zodpovězení těchto navazujících otázek však v práci nemohlo dojít a to především vzhledem k omezenosti zdrojových dat. Menšina etnických Maďarů na Ukrajině je početně velmi malá a není primárním fokusem politiků příbuzenského státu, především ne v době míru. Příhodným by proto bylo problematiku podrobit diskurzivní analýze či kvantitativní analýze sociálních sítí.

Summary

The aim of this thesis was to analyse the change in the Hungarian government's attitude towards the Hungarian minority inhabiting mainly the western part of Ukraine in response to the transition of the frozen local conflict in the east of Ukraine into an aggressive war between Ukraine and the Russian Federation, and pro-Russian separatists. The premise of the thesis was that the beginning of an aggressive armed conflict on the territory of Ukraine may represent an extraordinary turning point event with the potential to influence the interaction of actors in the triad of relations between Hungary as a kin-state, kin-minority and Ukraine as a host-state.

Through historical and theoretical interpretation and through qualitative content analysis, the thesis attempts to answer the question:

Did the beginning of the war between Ukraine and the Russian Federation change the attitude of the Hungarian government towards the Hungarian minority in Ukraine? And in what way.

In addition to presenting a theoretical framework of kin-state relations that suggested a possible shift in the attitudes and perceptions of the minority by the kin-state, the thesis qualitatively analysed a total of seventeen speeches by leading representatives of the current Hungarian government, which in their content dealt with the government's attitudes and policies towards the foreign ethnic community inhabiting the western part of the territory of Ukraine.

The timeline comparisons has to some extent demonstrated the close and frequent relations between the kinship minority and the kin-state government, and has also demonstrated a stable positive sentiment in the attitude of Viktor Orbán's cabinet towards the Transcarpathian community. It also confirmed continuous support for minority rights even with the use of international influence of the kinship state.

Thus, it was shown that the positive attitude towards the minority and the supportive policies tend rather not to be reformed at present. However, through the hypothetical premises developed from the literature and the practical examination of Hungary's attitudes in terms of kin-state activism and minority securitization, the thesis has raised a future need for a deeper exploration of possible changes in the motivations behind Hungary's policies and attitudes towards minorities.

Another question that could be developed by follow-up research is whether the securitization discourse of this particular minority is transforming the policies of the Hungarian state from viewing the community as a "minority in danger" to a minority as a "source of security", as defined by Yehonatan Abramson (2019). Preliminary conclusions that can be drawn from this thesis are that the discourse is shifting, but this is not necessarily due to the war, but to other complex factors that affect not only the economic and security situation of the kinship state and the kinship minority in longer time period.

However, a definitive answer to these follow-up questions could not be arrived at in this thesis, and this is mainly due to the limitations of the source data. The minority of ethnic Hungarians in Ukraine is very small in number and is not a primary focus of kinship state policymakers, especially not in peacetime. It would therefore be appropriate to subject the issue to discursive analysis or quantitative social network analysis.

Zdroje práce

ABRAMSON, Yehonatan, January 30, 2023. Securitizing the nation beyond the state: diasporas as threats, victims, and assets. Online. *European Journal of International Relations*. S. 1 - 26. ISSN 1354-0661. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/13540661221151036>. [cit. 2023-12-27].

ÁHI, István, 2019. Balancing on a knife edge: Ethnic bargaining versus nation-building in the case of Hungarians in Ukraine. Requirement for the degree of Master of Arts, vedoucí Professor Erin Kristin Jenne. Budapest, Hungary: Central European University: Department of International Relations. [cit. 2023-12-30].

BÁRDI, Nándor, 2004. Töréspontok és törésvonalak a magyar kisebbségi politikában a kilencvenes évek első felében. Online. In: *Tény és való. A budapesti kormányzatok és a határon túli magyarság kapcsolattörténete*. 1. Kalligram Könyvkiadó, s. 101 - 131. ISBN 80-7149-589-1. Dostupné z: https://adatbank.ro/html/alcim_pdf488.pdf. [cit. 2024-01-02].

BÁRDI, Nándor, 2004. *Tény és való. A budapesti kormányzatok és a határon túli magyarság kapcsolattörténete*. Online. 1. Bratislava: Kalligram Könyvkiadó. ISBN 80-7149-589-1. Dostupné z: <https://adatbank.ro/cedula.php?kod=38>. [cit. 2024-01-02].

BÁRDI, Nándor, 2017. Álságos állítások a magyar etnopolitikában: A külhoni magyarok és a budapesti kormányzatok magyarságpolitikája. In: JAKAB, András a URBÁN, László. *Hegymenet : Társadalmi és politikai kihívások Magyarországon*. Budapest: Osiris Kiadó, s. 130-155. ISBN 9789632762869. [cit. 2023-12-30].

BRUBAKER, Rogers, 1995. National Minorities, Nationalizing States, and External National Homelands in the New Europe. Online. *Daedalus*. Vol. 124, no. 2, s. pp. 107-132. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/20027299>. [cit. 2023-12-27].

FAIST, Thomas, 2007. Dual Citizenship: Change, Prospects, and Limits. Online. In: *Dual Citizenship in Europe: From Nationhood to Societal Integration*. Routledge, s. 171 - 200.

ISBN 9781315578231. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9781315578231>. [cit. 2024-01-02].

GALLAGHER-TESKE, Karen a GIESING, Yvonne, 2017. Dual Citizenship in the EU. Online. *Ifo DICE Report*. Vol. 15, no. 3, s. 43-47. ISSN 2511-7823. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10419/181248>. [cit. 2024-01-02].

GHANEM, As'ad, 2012. Understanding Ethnic Minority Demands: A New Typology. Online. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 18, no. 3, s. 358-379. ISSN 1353-7113. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/13537113.2012.707503>. [cit. 2023-12-30].

KÁNTOR, Zoltán, 2014. Hungary's Kin-State Politics, 2010–2014. Online. *Minority Research*. Vol. 2014, no. 17, s. 23-32. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=516058>. [cit. 2024-01-02].

KOVÁCS, Eszter, 2020. Direct and indirect political remittances of the transnational engagement of Hungarian kin-minorities and diaspora communities. Online. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2020-04-25, vol. 46, no. 6, s. 1146-1165. ISSN 1369-183X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1554315>. [cit. 2023-12-30].

KOVÁCS, M. Mária, 2005. The Politics of Non-resident Dual Citizenship in Hungary. Online. *Regio - Minorities, Politics, Society - English Edition*. Vol. VIII/2005, no. 1, s. 50-72. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=90857>. [cit. 2024-01-02].

KUCHARCZYK, Jacek a MESEŽNIKOV, Grigorij (ed.), 2015. Diverging Voices, Converging Policies: The Visegrad States' Reactions to the Russia-Ukraine Conflict. Online. 1. Warsaw: Heinrich-Böll-Stiftung. ISBN 978-80-906270-2-4. Dostupné z: https://cz.boell.org/sites/default/files/diverging_voices-converging_policies.pdf. [cit. 2024-01-02].

KYMLICKA, Will, 2004. Justice and security in the accommodation of minority nationalism. Online. In: MAY, Stephen; SQUIRES, Judith a MODOOD, Tariq (ed.). *Ethnicity, Nationalism, and Minority Rights*. 1. Cambridge University Press, pp. 144 - 175. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511489235.008>. [cit. 2023-12-30].

LIEBICH, Alexandra, 2019. The “Boomerang Effect” of Kin-state Activism: Cross-border Ties and the Securitization of Kin Minorities. Online. *Journal of Borderlands Studies*. 2019-10-20, vol. 34, no. 5, s. 665-684. ISSN 0886-5655. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/08865655.2017.1402202>. [cit. 2023-12-30].

MAGOCSI, Paul Robert, 1996. The Hungarians in Transcarpathia (Subcarpathian Rus'). Online. *Nationalities Papers*. vol. 24, no. 3, s. 525 - 534. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00905999608408464>. [cit. 2024-01-02].

MEDDA-WINDISCHER, Roberta, 2017. Old and New Minorities: Diversity Governance and Social Cohesion from the Perspective of Minority Rights. Online. *Acta Universitatis Sapientiae, European and Regional Studies*. 2017-9-1, vol. 11, no. 1, s. 25-42. ISSN 2068-7583. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/auseur-2017-0002>. [cit. 2023-12-27].

NAGY, Boldizsár; CARRERA, Sergio a INELI-CIGER, Meltem, (ed.), 2023. About-face or Camouflage? Hungary and the Refugees from Ukraine. Online. In: *EU Responses to the Large-Scale Refugee Displacement from Ukraine: An Analysis on the Temporary Protection Directive and Its Implications for the Future EU Asylum Policy*. 1. European University Institute, s. 148 - 162. ISBN 978-92-9466-400-6. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/1814/75377>. [cit. 2023-12-30].

NÉMETH, Renáta Erzsébet, 2020. Zjednodušený proces naturalizace zahraničných Maďarů a jeho vliv na maďarské parlamentní volby v roce 2018 . Praha, 90 s. Bakalářská práce (Bc.). Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra Politologie. Vedoucí práce PhDr. Josef Mlejnek, PhD. [cit. 2023-12-27].

POGONYI, Szabolcs, 2011. Dual citizenship and sovereignty. Online. *Nationalities Papers*. Vol. 39, no. 5, s. 685–704. ISSN 1465-3923 online. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00905992.2011.599377>. [cit. 2024-01-02].

POGONYI, Szabolcs, 2015. Transborder Kin-minority as Symbolic Resource in Hungary. Online. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*. Vol. 14, no. 3, s.

73-98. Dostupné z: <http://www.ecmi.de/fileadmin/downloads/publications/JEMIE/2015/Pogonyi.pdf>. [cit. 2023-12-28].

SMITH, David J., 2002. Framing the national question in Central and Eastern Europe: A quadratic nexus? Online. *Global Review of Ethnopolitics*. Vol. 2, no. 1, s. 3-16. ISSN 1471-8804. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14718800208405119>. [cit. 2023-12-27].

SPIRO, Peter J., 2010. Dual citizenship as human right. Online. *International Journal of Constitutional Law*. Vol. 8, no. 1, s. 111 - 130. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/icon/mop035>. [cit. 2024-01-02].

TÁTRAI, Patrik; ERŐSS, Ágnes a KOVÁLY, Katalin, 2017. Kin-state politics stirred by a geopolitical conflict: Hungary's growing activity in post-Euromaidan Transcarpathia, Ukraine. Online. *Hungarian Geographical Bulletin*. Vol. 66, no. 3, s. 203-218. Dostupné z: <https://doi.org/10.15201/hungeobull.66.3.2>. [cit. 2024-01-02].

VAN DER BAAREN, Luuk, 2020. DUAL CITIZENSHIP IN THE EUROPEAN UNION: TRENDS AND ANALYSIS (2010-2020). Online, Comparative Report 2020/04. Italy: European University Institute. Dostupné z: www.eui.eu/RSCAS/Publications/cadmus.eui.eu. [cit. 2024-01-02].

WÆVER, Ole, 1995. Securitization and Desecuritization. In: LIPSCHUTZ, Ronnie D. *On Security*. 1. Columbia University Press, s. 46-87. ISBN 978-0231102711. [cit. 2023-12-27].

WATERBURY, Myra A., 2020a. Kin-State Politics: Causes and Consequences: Causes and Consequences. Online. *Nationalities Papers*. Vol. 48, no. 5, s. 799-808. ISSN 0090-5992. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/nps.2020.3>. [cit. 2023-12-27].

WATERBURY, Myra A., 2021. Divided Nationhood and Multiple Membership: A Framework for Assessing Kin-State Policies and Their Impact. Online. *Ethnopolitics*. Vol. 20, no. 1, s. 39–52. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17449057.2020.1808323>. [cit. 2024-01-01].

WATERBURY, Myra A., 2020b. Populist Nationalism and the Challenges of Divided Nationhood: The Politics of Migration, Mobility, and Demography in Post-2010 Hungary. Online. East European Politics and Societies: and Cultures. Vol. 34, no. 4, s. 962-983. ISSN 0888-3254. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0888325419897772>. [cit. 2023-12-31].

EUROSTAT, 2023. *Beneficiaries of temporary protection at the end of the month by citizenship, age and sex – monthly data*. Online. In: Eurostat. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYTPSM/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=b2ac94fb-c6dd-4c12-b31f-f0774d0e4fa4. [cit. 2024-01-02].

MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2022. Parlament schválil novelu zákona o štátnom občianstve. Online. In: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-8&sprava=parlament-schvalil-novelu-zakona-o-statnom-obcianstve> . [cit. 2024-01-02].

MEDGGYESY, Péter, 2002. *Vystoupení premiéra na plénu: 15. zasedání, projevy 186-193*. Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/YuCYw> . [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 1999. Vystoupení premiéra v Parlamentu k vojenské operaci NATO v Jugoslávii: 61. zasedání, projevy 3-17. Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/0uCYW> . [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2001. *Vystoupení premiéra v rámci projevů před schválením programu zasedání: 214. zasedání, projevy 31-34*. Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/ruCYe> . [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2019. *Rozhovor s Viktorem Orbánem v rádiu Kossuth 8. 11. 2019: Orbán Viktor – miniszterelnöki interjú (Jó reggelt, Magyarország! – november 8.)*. Online. In: Mediaklikk.hu. Dostupné z: <https://mediaklikk.hu/miniszterelnoki-interjuk/cikk/2019/11/08/orban-viktor-miniszterelnoki-interju-jo-reggelt-magyarorszag-november-8/>. [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2022a. *Rozhovor s Viktorom Orbánem v rádiu Kossuth 4. 3. 2022: Orbán Viktor a Kossuth rádióban (2022. március 4.)*. Online. In: Youtube. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DemVZxx2VyQ>. [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2022b. *Volební slogan strany Fidesz “Mír nebo válka? To je oč jde 3. dubna.”*. Online. In: Facebook. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=521237002707236&set=a.347694613394810>. [cit. 2024-01-03].

ORBÁN, Viktor, 2022c. *Vystoupení Viktora Orbána v Parlamentu 16. 5. 2022: 4. zasedání, 45-48. proslov*. Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/xuCYQ>. [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2022d. *Rozhovor s Viktorom Orbánem v rádiu Kossuth 1. 7. 2022: Orbán Viktor a Kossuth rádióban (2022. július 1.)*. Online. In: Youtube. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=VxfuOmL-6fo>. [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2023a. *Rozhovor s Viktorom Orbánem v rádiu Kossuth 24. 2. 2023: Orbán Viktor a Kossuth Rádióban (2023. február 24.)*. Online. In: Youtube. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KxCnSksQ6CA>. [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2023b. *Vystoupení Viktora Orbána v Parlamentu 27. 2. 2023: 47. zasedání, proslov 42-64*. Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/euCYR>. [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2023c. *Vystoupení Viktora Orbána v Parlamentu 25. 9. 2023: 47. zasedání, proslov 42-64*. Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/UuCY3>. [cit. 2024-01-01].

ORBÁN, Viktor, 2023d. *Rozhovor s Viktorom Orbánem v rádiu Kossuth 27. 10. 2023: Orbán Viktor a Kossuth Rádióban (2023. október 27.)*. Online. In: Youtube. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AqaJ-nZGtT0>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2019. *Vystoupení Pétera Szijjártó v Parlamentu 10. 12. 2019: 102. zasedání, proslov 37-40.* Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/JuCYm>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2020a. *Vystoupení Pétera Szijjártó v Parlamentu 10. 3. 2020: 111. zasedání, proslov 1-16; 31-34.* Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/OuCnL>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2020b. *Vystoupení Pétera Szijjártó v Parlamentu 2. 6. 2020: 133. zasedání, proslov 97-104.* Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/2uCno>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2020c. *Vystoupení Pétera Szijjártó v Parlamentu 15. 6. 2020: 141. zasedání, proslov 1 - 18.* Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/luCnI>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2020d. *Vystoupení Pétera Szijjártó v Parlamentu 16. 6. 2020: 142. zasedání, proslov 23 - 26.* Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/xuCnR>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2022a. *Vystoupení Pétera Szijjártó v Parlamentu 10. 3. 2022: 234. zasedání, proslov 27-30.* Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/5uCYv>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2022b. *Vystoupení Pétera Szijjártó v Parlamentu 24. 5. 2022: 7. zasedání, proslov 25-28.* Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/quCY9>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2023a. *Vystoupení Pétera Szijjártó v Parlamentu 6. 3. 2023: 50. zasedání, proslov 2-20.* Online. In: Országgyűlés. Dostupné z: <https://1url.cz/tuCYy>. [cit. 2024-01-01].

SZIJJÁRTÓ, Péter, 2023b. *Záznam z tiskové konference 5. 7. 2023: A kárpátaljai magyarok jogairól és az OTP minősítéséről*. Online. In: Youtube. Dostupné z: <https://youtu.be/LV1rxbx4Jq0>. [cit. 2024-01-01].

MAĎARSKO, 2001. 2001. évi LXII. törvény a szomszédos államokban élő magyarokról. In: . Dostupné také z: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0100062.tv>. [cit. 2024-01-01]

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL 2017. *Új magyar állampolgárok: Változások az egyszerűsített honosítási eljárás bevezetése után*. Online. In: Központi Statisztikai Hivatal. Dostupné z: https://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=955944&p_temakor_kod=KSH&p_lang=hu. [cit. 2024-01-02].

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA, 2022. Magyarország továbbra sem szállít fegyvereket Ukrajnába. Online. In: Magyarország Kormánya. Dostupné z: <https://kormany.hu/hirek/szijjarto-peter-magyarország-továbbra-sem-szallit-fegyvereket-ukrajnaba>. [cit. 2024-01-02].

UKRAJINA, 1996. CONSTITUTION OF UKRAINE: The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR), 1996, No. 30, Article 141. Dostupné také z: <https://hcj.gov.ua/en/page/constitution-ukraine>. [cit. 2024-01-01]

UKRAJINA, 2004. All-Ukrainian Population Census 2001 [online], 2004. State Statistics Committee of Ukraine. Dostupné z: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng>. [cit. 2024-01-01].
Venice Commission: CDL-INF(2001)019-e Report on the Preferential Treatment of National Minorities by their Kin-State, adopted by the Venice Commission at its 48th Plenary Meeting, 2001. In: . Venice. Dostupné také z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF\(2001\)019-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF(2001)019-e). [cit. 2024-01-01].

VERKHOVNA RADA OF UKRAINE, 2011. *Volodymyr Lytvyn, Chairman of The Verkhovna Rada of Ukraine, initiates setting up a Working Group to enhance the Laws on Citizenship, and suggests that the President of Ukraine issue a Respective Decree*. Online. In: Verkhovna Rada of Ukraine. Dostupné z: <https://www.rada.gov.ua/en/print/38422.html>. [cit. 2024-01-02].

BBC, 2017. Hungary in language dispute with Ukraine over schools. Online. In: BBC. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-41565090>. [cit. 2024-01-02].

BALKAN INSIGHT. CHIRIAC, Marian, 2010. Romania's Hungarians Cautious About Dual Citizenship. Online. In: Balkan Insight. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2010/11/11/hundreds-line-up-in-romania-to-receive-hungarian-citizenship/>. [cit. 2024-01-02].

DW, 2023. German Cabinet signs off plan to ease path to citizenship. Online. In: Deutsche Welle. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/german-cabinet-signs-off-plan-to-ease-path-to-citizenship/a-66608614>. [cit. 2024-01-02].

INDEX, 2018. Rejtett kamerás határőr filmezte le a beregszászi állampolgári esküt. Online. In: Index.hu. Dostupné z: https://index.hu/kulfold/2018/09/26/beepitett_ember_hataror_rejtett_kamera_kerpatalja_allampolgarsagi_esku/. [cit. 2024-01-02].

LE FIGARO. KOVÁCS, Stéphane 2010. Robert Fico : «La Hongrie exporte sa peste brune». Online. In: Le Figaro Dostupné z: <https://www.lefigaro.fr/international/2010/06/03/01003-20100603ARTFIG00792-robert-fico-la-hongrie-exporte-sa-peste-brune.php>. [cit. 2024-01-02].

PORTFOLIO, 2022. Felbolydulhat a magyar munkaerőpiac az orosz-ukrán háború miatt? Online. In: Portfolio. Dostupné z: <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20220315/felbolydulhat-a-magyar-munkaeropiac-az-orosz-ukran-haboru-miatt-532817>. [cit. 2024-01-02].

REUTERS, 2019. Putin says Russia may offer fast-tracked passports to all Ukrainians. Online. In: Reuters. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-russia-putin/putin-says-russia-may-offer-fast-tracked-passports-to-all-ukrainians-idUSKCN1S307U/>. [cit. 2024-01-02].

SZABAD EURÓPA, 2022. *Úton: hová vonatoznak az ukrajnai roma menekültek?* Online. In: Szabad Európa. Dostupné z: <https://www.szabadeuropa.hu/a/uton-hova-vonatoznak-az-ukrajnai-roma-menekultek-/31854920.html>. [cit. 2024-01-02].

TASS, 2022. Russians with dual citizenship can be drafted into army — Putin’s decree. Online. In: TASS RUSSIAN NEWS AGENCY. Dostupné z: https://tass.com/defense/1536489?utm_source=google.cz&utm_medium=organic&utm_campaign=google.cz&utm_referrer=google.cz. [cit. 2024-01-02].

Knihy

BERG, Bruce Lawrence, 2001. *Qualitative research methods for the social sciences*. 4. Boston: Allyn & Bacon. ISBN 0-205-31847-9.

JENNE, Erin K., 2007. *Ethnic Bargaining: The Paradox of Minority empowerment*. 1. New York: Cornell University Press. ISBN 978-0-8014-4498-2.

HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.

RÁKÓCZI, Krisztián; VÁLENT, Viktória a VARGA, Péter, 2017. *Nemzetpolitika*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó. ISBN 978-615-5680-95-3.

WATERBURY, Myra A., 2010. *Between State and Nation: Diaspora Politics and Kin-state Nationalism in Hungary*. Online. New York: Palgrave Macmillan US. ISBN 978-1-349-29049-9. Dostupné z: <https://doi.org/10.1057/9780230117310>.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Graf teorie “Triadic Nexus” Rogerse Brubakera	19
Obrázek 2: Znárodnění čtyř stavů vztahů v teorii etnického vyjednávání (Jenne 2007: 43)	21
Obrázek 3: Diskursy sekuritizace diaspor (Abramsom 2023: 5).....	22
Obrázek 4: Volební slogan strany Fidesz “Mír nebo válka? To je, oč jde 3. dubna.”	42

Seznam příloh

Příloha 1: Občané třetích zemí, kteří uprchli z Ukrajiny a na konci října 2023 byli držiteli dočasné ochrany.....	88
---	----

Občané třetích zemí, kteří uprchli z Ukrajiny a na konci října 2023 byli držiteli dočasné ochrany

Občané třetích zemí, kteří uprchli z Ukrajiny a na konci října 2023 byli držiteli dočasné ochrany

	Občané třetích zemí se statusem dočasné ochrany	Počet obyvatel	Počet osob s dočasnou ochranou na 1000 obyv.
EU	4 238 010	448 387 872	9,5
Belgie	72 670	1 175 400	6,2
Bulharsko	168 300	6 447 710	26,1
Česko	364 450	10 827 529	33,7
Dánsko	35 740	5 932 654	6,0
Německo	1 215 365	84 358 845	14,4
Estonsko	35 855	1 365 884	26,3
Irsko	97 315	5 194 336	18,7
Řecko	26 435	10 394 055	2,5
Španělsko	189 945	48 059 777	4,0
Francie*	65 300	68 070 697	1,0
Chorvatsko	22 700	3 850 894	5,9
Itálie	161 660	58 850 717	2,7
Kypr	18 635	920 701	20,2
Lotyšsko	43 330	1 883 008	23,0
Litva	73 715	2 857 279	25,8
Lucembursko	4 190	660 809	6,3
Maďarsko	33 325	9 597 085	3,5
Malta	1 935	542 051	3,6
Nizozemsko	139 630	17 811 291	7,8
Rakousko	81 295	9 104 772	8,9
Polsko	960 620	36 753 736	26,1
Portugalsko	57 975	10 467 366	5,5
Rumunsko	142 340	19 051 562	7,5
Slovinsko	8 625	2 116 792	4,1
Slovensko	111 615	5 428 792	20,6
Finsko	62 515	5 563 970	11,2
Švédsko	42 530	10 521 556	4,0
Island	3 615	387 758	9,3
Lichtenštejnsko	540	39 679	13,6
Norsko	60 980	5 488 984	11,1
Švýcarsko	66 125	8 812 728	7,5

* Francouzská data obvykle nezahrnují nezletilé osoby.

Zdroj: Eurostat 2023